

V A S A .

VASAS APOLI

ARKITEKTURPOLITISKT PROGRAM

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
1. INLEDNING	5
1.1 Arkitekturpolitiska programmets uppkomst	5
1.2 Varför behöver vi arkitekturpolitik?	6
1.3 Den byggda miljön – stadens viktigaste kulturservice för invånarna	7
1.4 Grunder för bedömning av stadsbilden	8
2. VAD ÄR KARAKTÄRISTISKT FÖR OCH VÄRDEFULLT I VASA?	10
2.1 Vasa är hjärtat i sitt område	10
2.2 Stadens utkanter, knutpunkter och fjärrvyer	11
2.3 Landhöjning	13
2.4 Särpräglade stadsdelar	14
2.5 Värdefulla landskapsområden och byggda miljöer	19
2.6 Stilperioder och skikt	27
2.7 Funktionalitet i stadsbilden	41
3. HUR SER STADEN UT I FRAMTIDEN? – VISION	43
4. MÅL OCH ÅTGÄRDER	45
4.1 Med arkitekturen påverkar vi stadens utveckling och livskraft positivt	45
4.2 Med arkitekturen främjar vi en hållbar heterogen stad	49
4.3 Kulturmiljöerna är våra resurser	54
4.4 Med arkitekturen främjar vi liv mellan byggnaderna	58
4.5 Upplevelser och detaljer	63
4.6 Dialoger, processer och informationsresurser i skick	67
5. GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING	69
6. EPILOG - STÄNDIG FÖRÄNDRING	70
KONTAKTUPPGIFTER OCH LÄNKAR	71
BILAGOR	71

BILDER: Marketta Kujala, ifall inget annat nämns
PÄRMBILD: Mikael Matikainen

BILD: Stadsstranden på vintern

FÖRORD

En hållbar stadsutveckling är strategisk kärna för Vasa som energihuvudstad. Stadsfullmäktige har 10.11.2017 i sin strategi "Vasa, Nordens energihuvudstad – Flöde för ett gott liv" för fullmäktigeperioden 2017–2021 identifierat stadens historiska, särpräglade stadsstrukturkonst och mångsidiga havs-, skärgårds- och älvlandscapsmiljöer som utgångspunkt för sin framgång och som utvecklingsobjekt. Staden beaktar tidsperspektivet i sin verksamhet, känner sina kulturhistoriska rötter och bär sitt ansvar för en framtida livskraftig miljö.

Arkitekturpolitiken är ett medel för samhällsutveckling och den fungerar som en förenande och innovativ faktor i den helhet som bildas av en hållbar utvecklings olika dimensioner. Dessa faktorer som ska beaktas samtidigt är bl.a. ekologiska, sociala, kulturella och ekonomiska aspekter. **I Vasas APOLI – arkitekturpolitiska program – beskrivs styrkorna i Vasas stadsmiljö och stadsbyggnadstraditionen, uppställs mål för arkitekturen och stadsbyggnadskonsten samt anges åtgärder med vilka målen ska uppnås.** Med hjälp av programmet eftersträvas mera förståelse för och värdering av den byggda miljön samt öga för de möjligheter den ger. I programmet uppställs mål för planering, beslutsfattande, genomförande och upprätthållande i anslutning till utveckling och byggande av kulturmiljön.

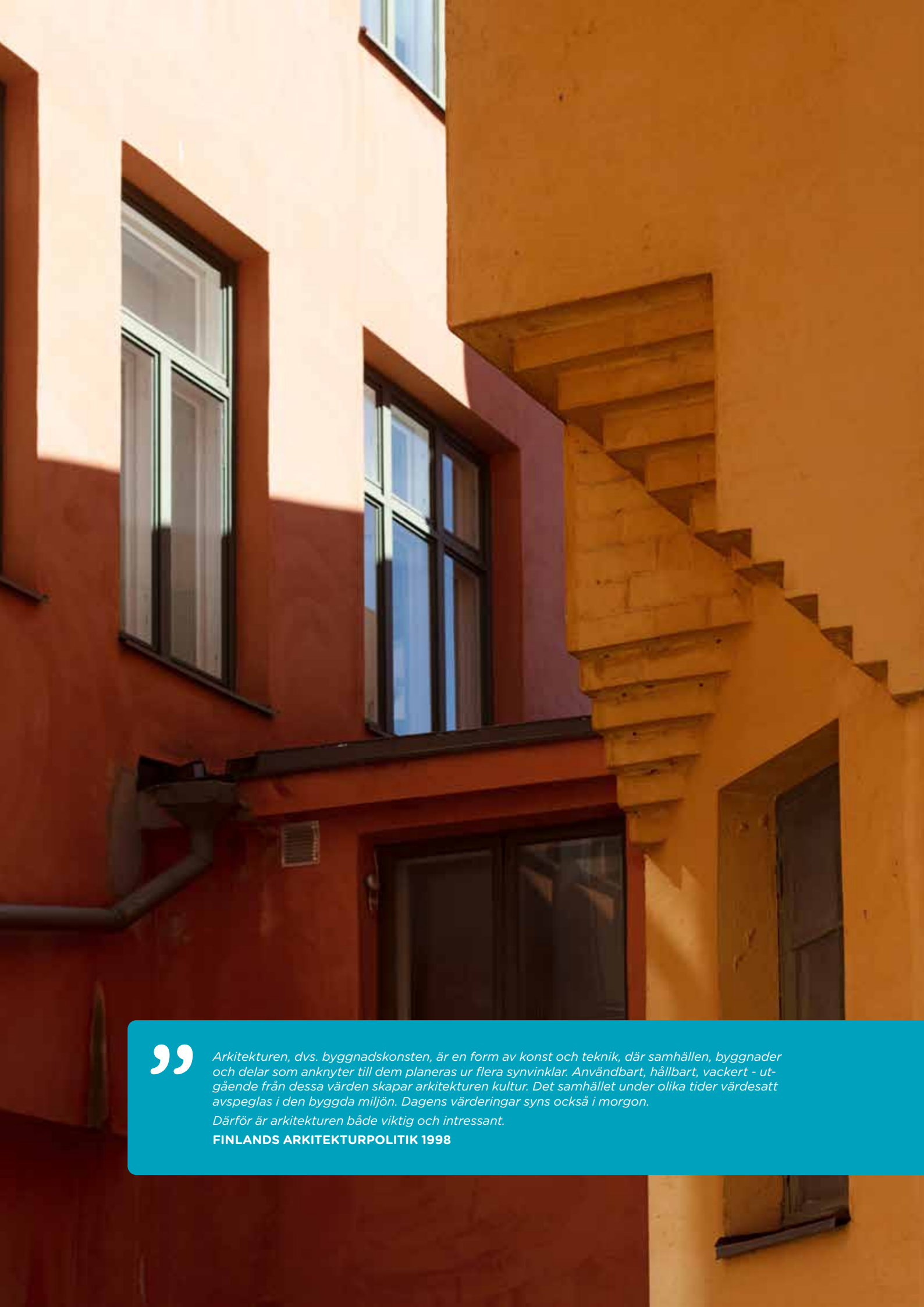
Under alla tider har högklassigt stadsbyggande och möjliggörande av möten mellan människor varit ett sätt för framgångsrika städer att skapa välbefinnande och välmående. Människorna har samlats i städer på grund av arbete och handel och för att träffas. Vad behöver en stad för att skapa attraktiva, trygga, hälsosamma och trivsamma levnadsmiljöer? Hurdan är en god levnadsmiljö? Vems stad är det fråga om? Programmets mål är att främja en fruktbar dialog mellan invånarna och stadsutvecklare inom olika sektorer. Tillsammans med invånarna värnar vi om och bygger vi en ekologiskt, estetiskt, socialt och ekonomiskt hållbar stad, som långsiktigt skapar ramar för ett tryggt och bra liv.

Arbetsgruppen i oktober 2018

”

*Människor samlas i städer — eläakseen;
de stannar kvar tillsammans — för att leva ett gott liv.*
ARISTOTELES

”

Arkitekturen, dvs. byggnadskonsten, är en form av konst och teknik, där samhällen, byggnader och delar som anknyter till dem planeras ur flera synvinklar. Användbart, hållbart, vackert - utgående från dessa värden skapar arkitekturen kultur. Det samhället under olika tider värdesatt avspeglas i den byggda miljön. Dagens värderingar syns också i morgon.

Därför är arkitekturen både viktig och intressant.

FINLANDS ARKITEKTURPOLITIK 1998

1. INLEDNING

1.1 ARKITEKTURPOLITISKA PROGRAMMETS UPPKOMST

Arkitekturpolitik är att ta hand om den byggda miljöns kvalitet långsiktigt och strategiskt. Arkitekturpolitikens frammarsch som ett samhällsutvecklingsmedel som ska tas på allvar har varit snabb i Finland. Statsrådet godkände ett arkitekturpolitiskt program för Finland år 1998. I det uppställdes **mål för den offentliga maktens åtgärder för att främja arkitektur**. Efter programmet på riksnivå uppkom strävanden att utarbeta regionala arkitekturpolitiska program på såväl landskaps- som stadsnivå. Även i Vasa har programarbetet funnits på agendan en lång tid men hamnat i skymundan för andra uppgifter.

Detta program är främst riktat till stadens beslutsfattare och beredare av beslutsfattandet men även till utvecklare inom byggnads- och fastighetsbranschen samt andra intressentgrupper. Programmet strävar samtidigt efter att väcka stadsbornas intresse för bra arkitektur och en god miljö. Programmet har utarbetats på basis av bakgrundsmaterial från fullmäktige- och invånarenkäter sommaren 2017, en workshop för sakkunniga 5.9.2017 samt andra växelverkansevenemang.

Programmet har beretts i en arbetsgrupp med följande medlemmar

- Planläggningsdirektör **Päivi Korkealaakso** ordf.
- Arkitekt **Timo Viitala**, Vasa Hussektor
- Byggnadsinspektör, arkitekt **Paula Frank**
- Byggnadsforskare **Outi Orhanen**, Österbottens landskapsmuseum
- Lokalitetsdirektör **Tapio Ollikainen**, Vasa Hussektor
- Stadsgeodet **Osmo Ovaska**, Fastighetssektorn
- Kometeknikens ledare **Markku Litmanen**, Kometekniken
- Utvecklingschef **Maija Alasalmi**, Stadsutvecklingen
- Projektchef, arkitekt **Marketta Kujala**, arbetsgruppens sekreterare

Ledningsgrupp för arbetet har varit stadsmiljöledningsgruppen. Arbetet har finslipats av planläggningsarkitekt **Anne Majaneva**.

”

Arkitekturens uppgift är att skapa samklang
mellan den materiella världen och människans liv.

ALVAR AALTO

BILD: Människor under Konstens natt

1.2 VARFÖR BEHÖVER VI ARKITEKTURPOLITIK?

Arkitekturpolitiken har blivit ett samhällsutvecklingsredskap som ska tas på allvar såväl i Finland som i övriga nordiska länder. Statsrådet godkände ett arkitekturpolitiskt program för Finland år 1998. Dess huvudbudskap var att sträva efter att förbättra byggandets kvalitet, ge principerna för en hållbar utveckling innehåll vid planläggning och byggande samt öka öppenheten och växelverkan. **Lokala arkitekturpolitiska program är redskap för att främja den byggda miljöns kvalitet, förstärka stadens dragningskraft och identitet med hjälp av god arkitektur.**

I de av statsrådet år 2017 godkända reviderade riksomfattande målen för områdesanvändningen anges allmänna riktlinjer för stärkande av en god livsmiljö, en hållbar områdesstruktur, en välmående befolkning, områdenas konkurrenskraft och livskraft. I beslutet ingår fem genomgående teman: fungerande samhällen och hållbara färdssätt, ett effektivt trafiksystem, en sund och trygg livsmiljö, en livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturtillgångar, och en energiförsörjning med förmåga att vara förnybar. Även på EU-nivå lyfter Leipzig-stadgan och Europeiska rådets slutsatser om arkitekturens och kulturens inverkan på en hållbar utveckling fram en högklassig fysisk miljö och byggnadsarvets betydelse för städerna som konkurrens-, attraktions- och välmåendefaktor.

Det arkitekturpolitiska programarbetet är ett sätt att eftersträva en konkurrenskraftig stads- och näringspolitik samt en enhetlig stad som stöder hållbar utveckling. Extra viktigt är det att den byggda miljöns kvalitet förstås som en modern europeisk stadspolitik. Nyckelorden är framsynthet, kvalitet och kunskap. Stadsbilden är en bestående historieberättelse: sådant som invånare, beslutsfattare och makthavare under olika tider har ansett vara viktigt. Kommande generationer bedömer dagens byggbeslut och blir tvungna att leva med dem. Ytterst viktigt är det att gång på gång ställa sig frågan: en hurdan stad och en stad för vem vill vi ha nu och i framtiden?

1.3 DEN BYGGDA MILJÖN – STADENS VIKTIGASTE KULTURSERVICE FÖR INVÅNARNA

Fysiska platser skapar ramar för genomförandet av mänskligt liv – trots en konstgjord verklighet som utvecklas snabbt. Händelser och funktioner i existensen är betydande enbart inom de ramar som vissa platser erbjuder. Platserna får betydelse av det liv som levs där och tvärtom: Platser för människan bildas i olika miljöer. Sådana identifierbara miljöer är bl.a.

- **den fysiska miljön:** naturen och den byggda miljön
- **den sociala miljön:** de människor man lever och interagerar med
- **den psykiska miljön:** personliga upplevelser av miljön
- **impulsmiljön:** verksamhetsmöjligheterna, sinnesintryckens mängd och beskaffenhet

Särskilda platser är sådana miljöer som kan ges individuella eller samhällsanknutna betydelser och symboler. I alla tider har det i städerna skapats platser med särskild betydelse och särskild karaktär. Den fysiska miljön kan därför anses vara stadens viktigaste kulturservice för dess invånare. Den upplevs av alla direkt, mer eller mindre medvetet. Livskvaliteten bestäms av invånarnas förhållande till platserna, dvs. hur platserna motsvarar invånarnas förväntningar och hur de själva kan påverka utformningen av platserna och deras betydelser. Vi behöver en plats där vi kan känna vem vi är, hur vi hör ihop med miljön, samhället, historien, världsalltet.

BILD: Norra Stadsfjärden

1.4 GRUNDER FÖR BEDÖMNING AV STADSBILDEN

Stadsmiljön är föremål för ständig förändring. Även om dess gestalt i allmänna drag är mera bestående tidsmässigt, förändras detaljerna i den kontinuerligt. Viktigast med tanke på invånarna vid hanteringen av förändringar är enligt undersökningar en klar och tydlig stadsmiljö och särdrag som bevaras och förstärker känslan av samhörighet i samhället. Utgångspunkter för bedömningen av karaktären hos delfaktorer i stadsbilden (områden, ruttor, gränslinjer, märkesobjekt) är de värden som invånarna förväntar sig eller kan förvänta sig av miljön. Levnadsmiljöns kvalitet avgör i vilken omfattning omgivningen uppfyller dessa förväntningar. Därmed är dessa värden samtidigt allmänna mål som man bör sträva efter med stadsbyggnadsmedel. Dylika positiva värden och samtidigt eftersträvansvärda egenskaper i miljön är

- **Naturens och den byggda miljöns koppling till varandra och ekosystemet**
- **Den historiska kontinuiteten:** påminnelse, byggnads- eller kulturhistorisk betydelse
- **Orienterbarhet:** trygghet, klarhet, särprägel, tillgänglighet, upplevelserikedom
- **Estetisk effekt:** dimensioner, enhetlighet, dominans, kontraster
- **Impulsrikedom:** mångsidighet, varierbarhet, intresse, dragningskraft
- **Identifierbarhet:** särprägel, betydelsefullt innehåll, identifieringsvärde, upplevelsevärde

BILD: Centrums utrymmesstruktur och skala (Planläggningen)

2. VAD ÄR KARAKTÄRISTISKT FÖR OCH VÄRDEFULLT I VASA?

2.1 VASA ÄR HJÄRTAT I SITT OMRÅDE

Med finländska mått mätt är Vasa en gammal stad – grundad år 1606. Vasa har ett gediget, särpräglat stadskulturellt och stadsbildsmässigt arv. Stadens relativt begränsade markyta, läget invid havet och centrumets historiska detaljplan från en viss tidsperiod, byggnadsbestånd från olika tidsperioder samt institutionella märkesbyggnader ger stadsbilden en stark särprägel och urban karaktär. Vasa är centrum för pendling, boende, studier och kulturservice i sitt område. Koncentrationen av ekonomiska resurser och produktionsliv i staden har erbjudit förutsättningar för en varierande och mångsidig stadsbild. För en stad som profilerar sig med sin energiindustri är det en betydande utmaning att finna högklassigt, energieffektivt byggande i enlighet med en hållbar utveckling som attraktionsfaktor.

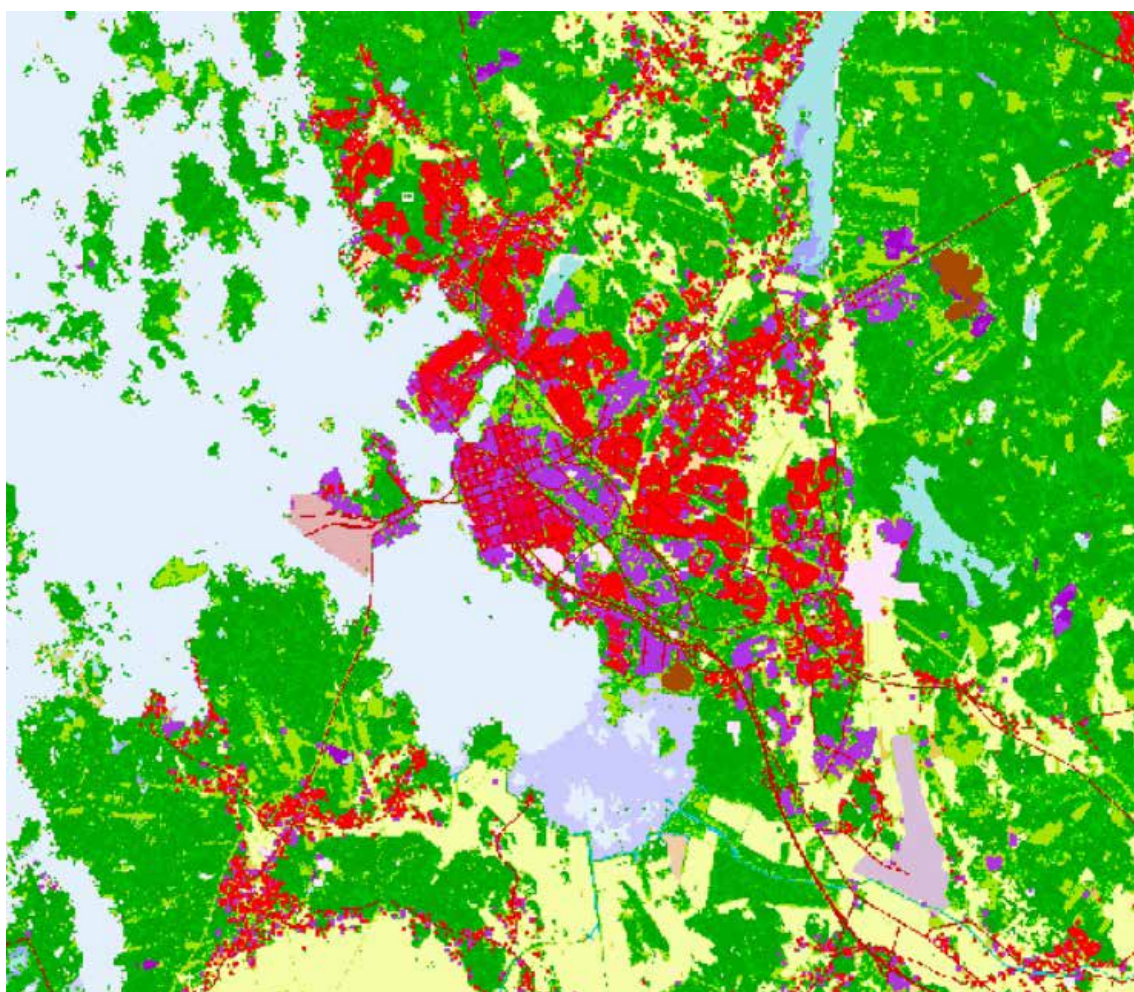

BILD: Stadens bebyggda områden år 2012 (Finlands miljöcentrals tjänst Liiteri)

2.2 STADENS UTKANTER, KNUTPUNKTER OCH FJÄRRVYER

Kaupunkiin saapuminen on Vaasassa kaupunkimaisen komeaa eri suunnista. Etelän moottoritie, sen vihreät reunat ja pohjoisen uusi 4-kaistainen valtatie 8 ovat ympäristöllisesti ja teknisesti ajanmukaisia. Idästä tultaessa maamerkinä on Mustasaaren kirkon torni. Lännen etänäkömässä kaupungin siluetti avautuu Vaskiluodon sillalta tasasuhtaisena, julkisten maamerkkirakennusten identifioimana.

Staden präglas grovt sett av tre olika typer av bebyggda områden: ett centrum med stark identitet är den historiska rutplanestaden i stadskärnan som domineras av hav, parker och esplanader. Järnvägen delar upp nuvarande centrum, som med pågående utvecklingsåtgärder ska utvidgas över järnvägen till Klemetsö (1). Omkring centrum finns bostadsområden samt en helhet som består av arbetsplatsområden i anslutning till järnvägen och riksvägarna (2). Kyro älvs och Sundoms historiska kulturlandskap är värdefulla landsbygdsaktiga områden. (3).

I stadsstrukturen finns industri- och arbetsplatsområden som ett band längs den s.k. kvalitetskorridoren, som bildas av järnvägen och huvudtrafikleder. Den tunga industrins förändring till produktionsmakt så att den är allt lättare och snabbare – immateriell – har ändrat områdenas karaktär. Många gamla s.k. skorstensindustribyggnader har byggts om för nya användningsändamål, såsom Bomullsfabriken, Ångkvarnen, Bockska hörnet och Brödfabriken. Skalan på Strömbergs, numera ABB:s fabriksområde, är fortfarande massproduktion, likaså Wärtsiläs byggande av skeppsmotorer i Vöråstan. Vid sidan om immateriellt arbete håller på nytt tung storindustri på att uppkomma, och för den planerar Vasa etablering i området Långskogen.

BILD: Flygbild av centrum och området Klemetsö (Planläggningen)

BILD: Segelbåtar på Norra stadsfjärden

2.3 LANDHÖJNING

Vasas särprägel hänger samman med stadens läge på landhöjningsområde i Kvarken. Spåren av ett naturfenomen för över 10 000 år sedan, istiden, syns i landskapet i form av en kontinuerlig förändringsprocess. Landhöjningen formar strandlinjen och skärgården och skapar ett dynamiskt förhållande mellan naturen och den byggda miljön under lång tid.

Landhöjningen har även under tidens gång påverkat stadsbilden betydligt. Efter branden i staden år 1852 beslutade man flytta staden till en helt ny plats med "det flyende vattnet" och tillgängligheten till hamnen som motivering. Samtidigt fick staden en ny, karaktäristisk grund för stadsbyggandet i och med den nya detaljplanen. Den nuvarande staden definieras å ena sidan av en på rutplanen i empirestil baserad urban men grön kärna, å andra sidan av nyare, mera fritt utformade skikt med bostads-, arbetsplats- och serviceområden. Fristående, särpräglade områden är de gamla historiska byområdena Sundom, Höstves och Västervik samt de med staden år 2013 sammanslagna landsbygdsaktiga byområdena i Lillkyro och Kyro älvs landskapsområden.

Landhöjningsområdet i Kvarken, som av Unesco värderats som världsarv, är en betydande attraktionsfaktorer för staden och hela regionen. Landhöjningen fortgår konkret i staden vid Södra stadsfjärden, stadsstranden och i skärgården. Nya generationer av planerare och beslutsfattare måste ta ställning till hur fenomenet ska kunna utnyttjas.

BILD: Landhöjningsfenomenet vid Södra stadsfjärden (Planläggningen)

BILD: Grundläggande struktur i Setterbergs detaljplan (Planläggningen)

2.4 SÄRPRÄGLADE STADSDELAR

I boendets historia börjar de olika skikten med hustyper från olika epoker och de historiska omgivningarna i **nya Vasa** och i **Brändö**. Omkring centrum har det under decenniernas gång byggts upp områden enligt olika principer för stadsstrukturen och i olika byggnadsstilar, **Roparnäs**, **Gustavsro**, **Dragnäsback**, **Sandviken** och **Vapenbrödraby**. Med områdesinkorporeringar under 1930- och 1970-talen anslöts de särpräglade, historiskt värdefulla byområdena **Gerby**, **Sundom** och **Höstves** till staden. Samgången mellan **Lillkyro** och Vasa år 2013 gjorde ett kulturhistoriskt värdefullt älvlandskap och en byggd kulturmiljö på landsbygden till en del av staden.

Den kraftiga urbaniseringsutveckling som startade på 1960- och 70-talen innebar en radikal ändring i fråga om Vasa centrum stadsbild. I centrum blandades trästaden med stenstaden. Byggnadsskalan, rumsbildningen och byggsättet förändrades: i stället för trähus kom våningshus i 5...8 våningar, betongelementhus baserade på ett öppet stadsrum. Bilismens intåg ändrade användningen av stadsrummet och krävde mera utrymme för trafikleder och parkering.

BILD: Byggnadsskikt i centrum

Förortsbyggandet blev ett nytt stadsplaneringsfenomen även i Vasa på 1960–1970-talen. Flera nya bostadsområden byggdes: **Prästgårdsbacken**, **Storviken**, **Sunnanvik**, **Korsnäståget**. På 1980-talet byggdes ett heterogent bostadsområde i Orrnäs. Från och med 1980-talet detaljplanerades och byggdes omfattande småhusområden i **Gerby**, **Västervik**, **Infjärden**, **Skogsberget**, senast i **Västerängen** och **Björksberget**.

Centrums splittrade stadsbild förenhetligades snabbt med flervåningshusbyggande efter 1990-talets lågkonjunktur. Det långsiktiga utvecklandet av affärscentrum gav resultat under de första åren av 2000-talet, när promenadcentrum och parkeringshallarna under torget blev klara. Den ekonomiska tillväxten under 2000-talets första årtionde möjliggjorde utvecklingen av ett företagsområde i **Runsor** (Airport Park). Den omvälvning i fråga om ekologi och mobilitet som började på 2010-talet har fört med sig nya krav när det gäller en enhetlig samhällsstruktur, förtätning av centrum, ändringar i fråga om planlagda områden samt utveckling av företagsområden. Planläggningen av ett storindustriområde i **Långskogen** är en helt ny typ av utmaning med tanke markanvändningen och den urbana skalan för den framtida staden.

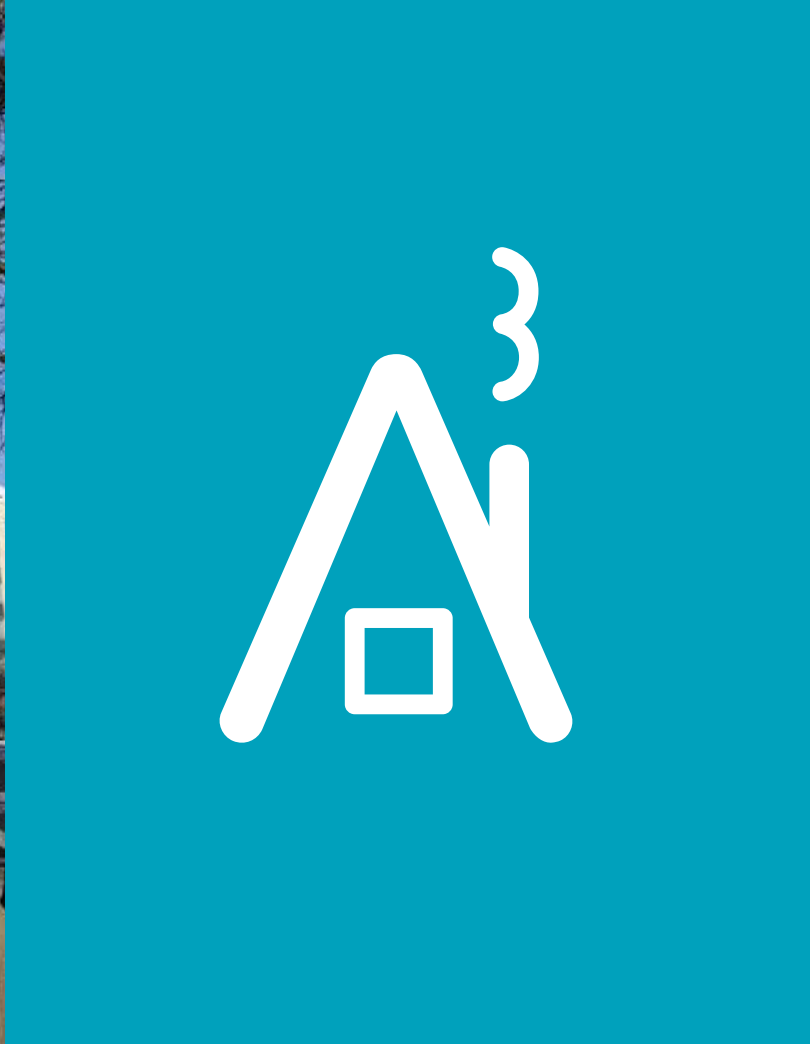

BILD: C.A. Setterberg, Hamnparkens daghem

BILD: Brändö (Planläggningen)

BILD: Sandviken (Planläggningen)

BILD: Gustavsro (Planläggningen)

BILD: Vapenbrödraby (Planläggningen)

BILD: Höstves (Planläggningen)

BILD: Sundom (Planläggningen)

BILD: Lillkyro, Tapoila (Planläggningen)

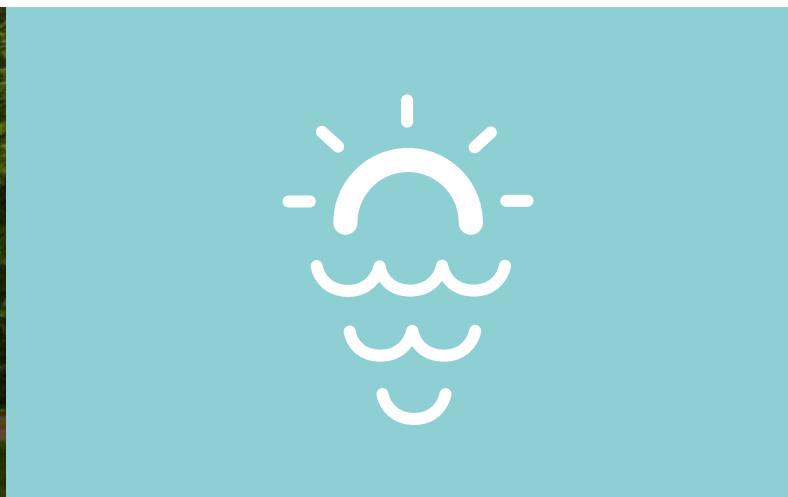

BILD: Lillkyro, Saarenpää (Planläggningen)

BILD: Korsnäståget (Planläggningen)

BILD: Sunnanvik (Planläggningen)

BILD: Infjärden (Planläggningen)

BILD: Skogsberget (Planläggningen)

BILD: Sunnanvik

BILD: Sandviken

BILD: Flygfältet och Runsor företagsområde (Planläggningen)

2.5 VÄRDEFULLA LANDSKAPSOMRÅDEN OCH BYGGDA MILJÖER

Ett kulturarv ges inte och inte heller blir det samhällets egendom av sig självt. Individerna, sammanlutningarna och de olika institutionerna väljer en del av de spår det förgångna lämnar efter sig och tar det aktivt med i sitt kulturarv. I tidsperspektiv hör det till att värdesättandet minskar i anslutning till byggnaders kulturella livscykel men ibland upplever de även en renässans efter det. Byggnadsskyddsobjekt föds sällan som skyddade. Byggnader utvecklas till skyddsobjekt.

Byggda kulturmiljöer av riksintresse 2009

De riksomfattande intressena och det riksomfattande värdesättandet är starka i stadsbilden i Vasa. Statsrådet har på basis av markanvändnings- och bygglagen med sitt beslut år 2009 fastställt byggda kulturmiljöer av riksintresse. Det handlar både om att bevara traditionen och om att utveckla regionerna på ett sätt som stärker deras säregna karaktär och särdrag och som anpassas till dem. Det är viktigt att områdena inte utsätts för sådana förändringar eller sådant byggande som i väsentlig grad står i strid med deras kulturmiljövärden. Det är fråga om byggda kulturmiljöer och byggnader som skapar en grund för stadens image. Dylika kulturhistoriskt värdefulla miljöer är bl.a. Gamla Vasa stadsbyggnadshistoria från 1600-talet, centrums stadsarkitektoniskt högklassiga stadsstruktur från år 1855, industri- och hamnområdena i Brändö från slutet av 1700-talet, Gamla hamnens område samt den landsbygdsaktiga kulturmiljön i stadsdelen Lillkyro. (En heltäckande tabell över objekten på sidan 22).

BILD: Gamla Vasa stationsområde

BILD: Sankta Marias kyrkoruiner i Gamla Vasa

BILD: Universitetscampus finns i en byggd kulturmiljö av riksintresse

BILD: Lillkyros kulturlandskap (Planläggningen)

För landskapet och lokalt värdefulla kulturmiljöer

Inom Österbottens förbund har i anslutning till landskapsplan 2040 gjorts en utredning om för landskapet värdefulla landskapsområden och byggda kulturmiljöer. I arbetet inventerades och genomgicks i samarbete med kommunerna samt sakkunnigmyndigheter och -organisationer kulturmiljöerna i kommunerna i landskapet.

NATIONELLT VÄRDEFULLA LANDSKAPSOMRÅDEN	BYGGDA KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE 2009	FÖR LANDSKAPET VÄRDEFULLA KULTURMILJÖER: BYGGD KULTURMILJÖ (RK), KULTURLANDSKAP (KM)
Gamla Vasas kulturlandskap	Hamn-, varvs- och fabriksområdet i Brändö	Norra Grundfjärden och Gamla Vasa begravningsplats (Km)
Kyro älvdals kulturlandskap	Finska sockers fabrik i Vasa med bostadsområde	Östergränden och Sundom prästgård (Rk)
Söderfjärdens odlingsslätt	Gamla Vasa och Korsholms kyrka	Vapenbrödrabyn (Rk)
	Bystråket i Höstves	Kulturlandskapen i Västervik och Gerby (Km)
	Lillkyro kyrkbacke, kyrkholmen Kirkkosaari och Lillkyro prästgård	Vikinga och Brändö (Rk)
	Roparnäs kyrka	Kappsäcken (Rk)
	Merikarts forsar med kvarnar, bebyggelsen längs älvstranden och Golkas herrgård	Bodfladan och Strömsö (Rk)
	Strömbergs industri- och bostadsområde	Bengtsskär – Revlarna (Km)
	Söderfjärdens odlings- och bylandskapsområde	Dammbrunnsgårdens område (Rk)
	Gamla Vasa begravningsplats	Sandviken (Rk)
	Vasa järnvägsstation	De gamla sommarvillorna i Vasklot (Rk)
	Skarpskyttekasernerna i Vasa	Roparnäs sjukhusområde (Rk)
	Centralparkerna och brandgatorna i Vasa	Gamla Vasa kulturlandskap, södra delen (Km)
	Strandparkzonen i Vasa med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn	Vasa promenadcentrum (Rk)
	Järnvägsstationsområdet i Vasklot	Bostadsmässområdet i Sunnanvik (Rk)
		Uppståndelsekapellet (Rk)
		Sandvikens höghus, radhus och folkskola (Rk)
		Yrkesinstitutet (Rk)
		Gerby ekologiska stadsplan (Rk)
		Läroverken i Brändö (Rk)
		Malmögården (Rk)
		Bofinken (Rk)
		Sunnanvik (Rk)

Enligt speciallagar skyddade objekt

ENLIGT BYGGNADSSKYDDSLAGEN SKYDDADE OBJEKT	SKYDDSMOTIVERING
Alkula	Byggnadsskyddslagen
Wasa Aktie Bank, Hovrättsplanaden 11	Byggnadsskyddslagen
Kyrkoeshplanaden 2, bostadshus	Byggnadsskyddslagen
Landshövdinghuset (Wasastjernahuset)	Byggnadsskyddslagen (Förordning 480/85)
Rådhusgatan 11	Byggnadsskyddslagen
Skarpskyttebataljonens kasernområde	Byggnadsskyddslagen
Kornmagasinet i Gamla Vasa	Byggnadsskyddslagen
Vasklot stationsområde	Byggnadsskyddslagen (Järnvägsavtal 1998)
Anhängigt: Kronomagasinet	Byggnadsskyddslagen
ENLIGT KYRKOLAGAR SKYDDADE OBJEKT	SKYDDSMOTIVERING
Roparnäs kyrka	Kyrkolagen
Korsholms kyrka	Kyrkolagen
Brändö kyrka	Kyrkolagen
Den helige Nikolaos kyrka (Ortodoxa kyrkan)	Lagen om ortodoxa kyrkan
Trefaldighetskyrkan	Kyrkolagen
Lillkyro kyrka	Kyrkolagen
Lillkyro församlings välsignelsekapell	Kyrkolagen
OBJEKT SOM ÄR SKYDDADE ENLIGT FÖRORDNING	SKYDDSMOTIVERING
Vasa hovrätts hus	Förordning 480/85
Vasa högskola, Rådhusgatan 31 (numera Alma)	Förordning 480/85
F.d. Lantmäterikontoret / vattenöverdomstolen	Förordning 480/85 (i byggnadsskyddslagen avsett skydd anhängigt)
Vasa högskoleområde (f.d. bomullsfabriken)	Förordning 480/85 (i byggnadsskyddslagen avsett skydd anhängigt)
Gamla Vasa sjukhus	Förordning 480/85
Vasa övningsskolas gymnasium	Förordning 480/85
Åbo Akademi, pedagogiska fakulteten (f.d. Vasa svenska flickskola "Flickis")	Förordning 480/85 (Skyddad enligt detaljplan 2015)
SKYDDAT ENLIGT JÄRNVÄGSAVTAL 1998	SKYDDSMOTIVERING
Korsholms järnvägsstations område	Stationsbyggnaden förstördes i en brand 1999, skydd enligt detaljplanen
Vasa järnvägsstationsområde	Skyddad enligt detaljplan

BILD: Stadsstranden hör till en byggd kulturmiljö av riksintresse

BILD: Kasernområdet är skyddat både enligt byggnadsskyddslagen och detaljplanen

Redskap för att skydda kulturmiljön

Byggnader och byggda miljöer kan skyddas på olika sätt

- **I första hand genom sakenlig användning, skötsel och underhåll.**
- Med **planläggning i general- / detaljplan** i enlighet med markanvändnings- och bygglagen.
- **Enligt speciallagar.** Lag om skyddande av byggnadsarvet, tidigare byggnadsskyddslagen, kyrkolagen samt lagen om ortodoxa kyrkan.
- **Med programenligt skydd**, som representeras av Byggda kulturmiljöer av riksintresse 2009, statsägda objekt skyddade enligt förordning 480/85 samt järnvägsavtalet från år 1998.

Det är ägarna som bär ansvaret för upprätthållandet av byggnaderna och miljön. Sakenlig användning, god skötsel och i tid vidtagna åtgärder garanterar att värdet på kulturmiljön bevaras, vilket planläggningen skapar grundläggande förutsättningar för. Kulturmiljöerna förändras i synnerhet till följd av ändringar i anslutning till ekonomin, näringslivet och befolkningsutvecklingen. Låg nyttjandegrad i fråga om den byggda miljön eller brist på användning är de största utmaningarna när det gäller att bevara kulturmiljövärden. Med högklassig utveckling av den byggda miljön kan kulturmiljöns diversitet och tidsmässiga skiktning främjas. Deras betydelse för ett näringsliv som är baserat på områdenas identitet och styrkor samt invånarnas trivsel är allt viktigare i en allt mera globaliserad värld.

Skydd i enlighet med markanvändnings- och bygglagen, dvs. skydd enligt planen, är det vanligaste sättet att skydda byggnader och att ange mål i anslutning till miljöskydd. Med planläggning anges användningsändamål för områdena, mängden byggande och dess läge samt uppställs mål för miljöns kvalitet och egenskaper, vilka konkretiseras i och med byggande.

Lagen om skyddande av byggnadsarvet tillämpas huvudsakligen utanför områden som detaljplanerats eller är avsett att detaljplaneras. Av särskilt skäl är det också möjligt att utfärda ett separat skyddsbeslut med stöd av byggnadsarvslagen för detaljplaneområde. En sådan situation är det fråga om exempelvis när en byggnads inomhuslokaler skyddas.

Statens byggnadsarv består av byggnader som staten har byggt eller anskaffat för eget bruk. Många av dem ägs inte längre av staten. En betydande del av det statliga byggnadsarvet är skyddat enligt förordningen om skydd för staten tillhöriga byggnader (480/85). Lagen om skyddande av byggnadsarvet (11 §) förutsätter att skyddandet av byggnaden inleds när en byggnad som tillhör staten och tidigare har skyddats med stöd av bestämmelserna om skydd för staten tillhöriga byggnader överläts till någon annan. Målet är att man småningom helt ska komma bort från skydd enligt förordning.

Bevarandet av objekt som är skyddade enligt järnvägsavtalet och skyddet avgörs i det sammanhanget när det är aktuellt med utveckling av området eller dess byggnader och planering av användningen är aktuella. Ett redskap för skyddet är i allmänhet detaljplanen och/eller lagen om skyddande av byggnadsarvet.

BILD: Kulturhuset Fanny är skyddat enligt detaljplanen

BILD: Vasa Elektriska är en del av en byggd kulturmiljö av riksintresse

2.6 STILPERIODER OCH SKIKT

Vasa stads särprägel är baserad på en skiktad stadsbild. Nuvarande centrums skiktade stadsbild har byggts upp under ca 160 års tid utgående från stadens egna geografiska, immateriella och materiella förutsättningar.

Stadens historia börjar på 1200-1300-talet, då Korsholms slott och den första kyrkan byggdes. Nuvarande centrum var då ännu en ö. Den år 1606 grundade staden var en del av Karl IX:s stadsreformarbete. Staden beviljades handelsrättigheter och stor vikt lades vid det fysiska uttrycket. Staden "reglerades" i en rutplan såsom övriga trästäder i Österbotten. Staden brann också såsom många trästäder på 1800-talet. Det speciella vid återuppbyggnaden var att som en följd av landhöjningen beslutade man flytta hela staden till en ny plats. Med den av Alexander II fastställda detaljplanen fick staden en ny, värdefull utformning.

I centrums stadsbild ses sida vid sida skikt från olika tidsperioder. Grunden för stadsbildens särprägel och lokala förankring skapade **Setterberg** med detaljplanen för stadsdelarna 1...11 och de ca 200 offentliga och privata byggnader som han planerade. Byggandet reglerades enligt byggnadsordningen som trädde i kraft år 1856. Den tidens offentliga byggnader – **kyrkorna, Hovrätten, landshövdingshuset, rådhuset** (nuvarande Övningsskolans gymnasium) har bevarats, likaså **Vasa Bomulls** äldsta byggnader. Många betydande privata hus har emellertid fått ge rum för nybyggande. Setterbergs trästad hade byggnader i en och två våningar, där rapping gav andra våningen brandsäkerhet.

BILD: Trefaldighetskyrkan, planerad av Setterberg

BILD: Den mest särpräglade miljön i Vasa

BILD: Skiktad stadsbild (Jaakko J. Salo)

För planeringen av trähus som byggdes efter sekelskiftet svarade ofta **Otto Ekman** och **Emil Finell**. Flera av byggnaderna finns fortfarande i Vöråstan och i 8 och 9 stadsdelen. Stilperioden var **jugend** men det var även en tid av **stilupprepning**. Som planerare fungerade ofta **A.W. Stenfors**, **Backmansson & Thesleff** eller **Bruun & Schoulz**. Nyrenässansen, nyklassicismen och nationalromantiken ger fortfarande liv åt affärsbyggnader som finns bevarade från den tiden, såsom Nedre torgets **Unitas** och **Commerce** eller **Wasa Teaters** gamla del vid Kyrkoeshplanaden.

BILD: Palosaaren koulu, Fr. Thesleff 1905

BILD: Tjänstemannagården Sandögatan 1B, Carl Schoulz 1924

BILD: Kipinä-huset vid Hovrättsplanaden, A.W. Stenfors 1907

BILD: Unitas vid Nedre torget (bakom scenen) under drive in-föreställning

Funktionalismens viktigaste principer – byggnaden växer inifrån utåt, strukturen framträder i indelning och utformning, saknar utsmyckning – blev rådande på 1930-talet. Många av affärsbyggnaderna från den tiden representerar stilperioden på ett fint sätt: **SOK-huset** invid viadukten, planerat av **Erkki Huttunen**, **Viljo Revells** hus **Halli Oy** invid torget, **Vasa Sparbank** Vasaesplanaden 15, **hotell Central** Hovrättsplanaden 21, J.S. Sirens **Kansallis-Osake-Pankki** Hovrättsplanaden 13, **Pohjola-huset** Hovrättsplanaden 19 och **Finlands Banks** klassicistiskt inspirerade koloss Kyrkoesplanaden 22. Av **Alvar Aalto** skapade **Strömbergs område** samt **Aaltoparkens** bostadshus representerar en mjukare, mera romantisk funktionalism.

BILD: Halli Oy, Viljo Revell 1939

BILD: Aaltoparken, Alvar Aalto 1944-1947

BILD: Finlands Banks hus, Kyrkoeshplanaden 22, J.S. Sirén

Efter krigen när byggandet blev livligare förändrades byggsättet och -metoderna. Strömbergs fabrik flyttades till Vasa som en del av krigsskadeståndsarbetet. Bostadsmarknaden förändrades radikalt. Byggnadsbehovet gjorde byggandet till en produktionsgren där de kvantitativa målen blev dominerande. År 1947 godkändes en ny byggnadsordning och i den angavs ännu en mycket stor byggrätt och ett mycket högt byggsätt.

Detaljplanering i enlighet med den nya bygglagen startade i fråga om områdena centrum, Brändö och Vöråstan år 1959. Den blev klar 18 år senare 1977. Den förde med sig funktionalismens fulla konsekvenser för boendemiljön: funktionerna skiljdes åt, stadsrummet splittrades, skalan på byggnaderna förändrades, stora mängder byggnader från de föregående tidsperioderna revs. En mycket stor del av bostadshusen i centrum och Vöråstan representerar den tiden. En del fina byggnader som representerar **modernismen** finns i stadsbilden, såsom **Bertel Saarnios** och **Kari Järvinens affärshus Aktia-banken** vid Vasaesplanaden 16 eller betongbrutalismen i **Antellinpuistos** flervåningshus på Skolhusgatan 3-5. Även **Rewell Centers affärscentrum** 1963 representerar tidsperioden. **Roparnäs kyrka** med dess bostads- och församlingslokaler är stilmässigt internationellt högklassigt betongbrutalism.

BILD: Aktia-bankens affärshus (Planläggningen)

BILD: Roparnäs kyrka (Docomomo)

BILD: Rewell Center (Anne Majaneva)

Förortsbyggandet tillgodosåg 1960-70-talens kraftiga strukturiomvandling. **Detaljplanen för Sunnanvik (Järvinen - Valjakka)** från 1960-talet idealiserade en stram rutplan och en enhetlig byggnadsteknik. **Korsnäståget**, ca 900 ha, detaljplanerades på 1970-talet i många skeden. Elementbyggande och typ-hus var den tidens trend. År 1975 ordnades den tredje riksomfattande **bostadsmässan** i Korsnäståget, och på den gavs en planeringsmodell för enhetligt småhusbyggande. Senare förortsobjekt var **Orrnäs** och **Melmo**.

BILD: Korsnästågets bostadsmässområde (Planläggningen)

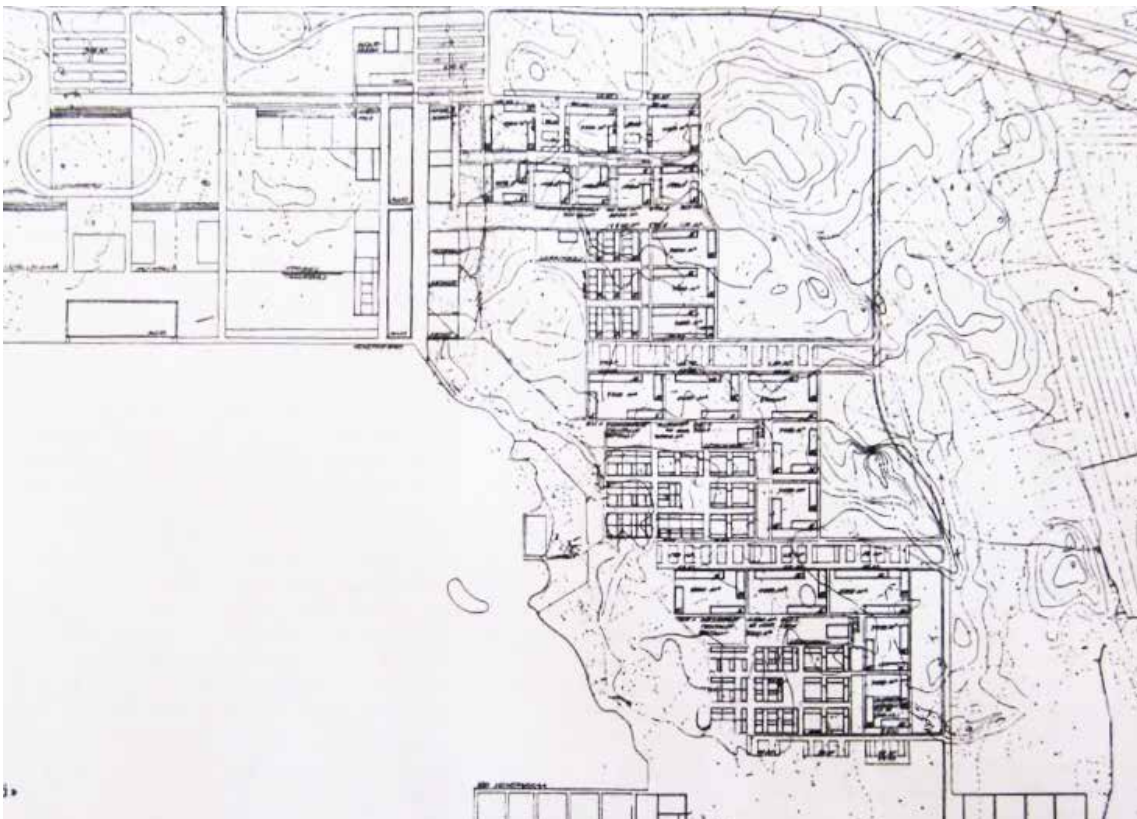

BILD: Vinnaren i planeringstävlingen om Sunnanvik, "Kulmankiertäjä" (Planläggningen)

På **1980-talet** övergick bostadsbyggandet i stor utsträckning från byggande av flervåningshus till småhusbyggande i **Gerby**. Det livliga byggandet fortsatte under 1990–2010-talen i **Västervik**, **Infjärden**, **Skogsberget** och **Böle**. Processen med förnyelse av förorten Sunnanvik fick stöd av **bostadsmässan år 2008**. Betydande ändringar av byggnadsbeståndets användningsändamål gjordes i **tidigare fabrikslokaler**, Bomullsfabriken, Brödfabriken och Vasa Ångvarns lokaler, där man förutom att bevara kulturtraditionen även lyckades skapa livskraftiga, högklassiga miljöer för ny användning. Tyvärr representerar många av 80-talets affärshus i centrum en anspråkslös betongarkitektur utan särskilda arkitektoniska värden.

BILD: Sunnanvik bostadsmässområde (Planläggningen)

BILD: Academill

1990-talets recession förenhetligade den splittrade stadsbilden i centrum med flera till miljön anpassade flervåningshus och förde med sig en ny våg av urbanism med slutna kvarter. Ett gott exempel är **Aitoaho & Viljanens** affärs-, bostads- och kontorshus Storalånggatan 32-34.

Från 1990-talets slut till 2010-talet har det kompletterande byggandet i centrum framskridit, och senare har det även lett till rivning av nyare byggnadsbestånd. Det högklassiga **promenadcentret** med dess fasta affärslokaler har varit en framgång, som dock har slitits av 10 års användning och väntar på förnyelse. Bostads Ab Libris i **Academill-kvarteret**, Bost Ab **Rådhusgatan 3-5** och de **nya bostadshusen i kasernen** representerar till skala och rumsbildning traditionellt urbant bostadsbyggande. De nyaste projekten, såsom **Flickis-kvarteret** vid Kyrkoeshplanaden, handlar åter om att ersätta gammal struktur med ny.

Den måttliga skalan under början av 2000-talet håller på att förändras och extra högt byggande efterfrågas även i Vasa. Åtminstone tills vidare har planerna inte kunnat genomföras. Ändringen av norra delen av Klemetsö från företagsområde sker huvudsakligen utgående från en arkitekttävling på 1990-talet enligt en varierande skala med en sluten kvartersstruktur och i rödtegel. **Den nya hotellbyggnaden vid Bangatan** representerar internationell glasarkitektur.

Utarbetandet av den på en arkitekttävling baserade planen för **Travdalen** pågår och ger ett arkitektoniskt tillskott i en ny tid med ny framtoning.

BILD: Academill-kvarteret

BILD: Rådhusgatan 3-5

BILD: Illustration, Flickis-kvarteret vid Kyrkoeshplanaden (arkitektbyrå K2S)

BILD: Hotellbyggnad vid Bangatan

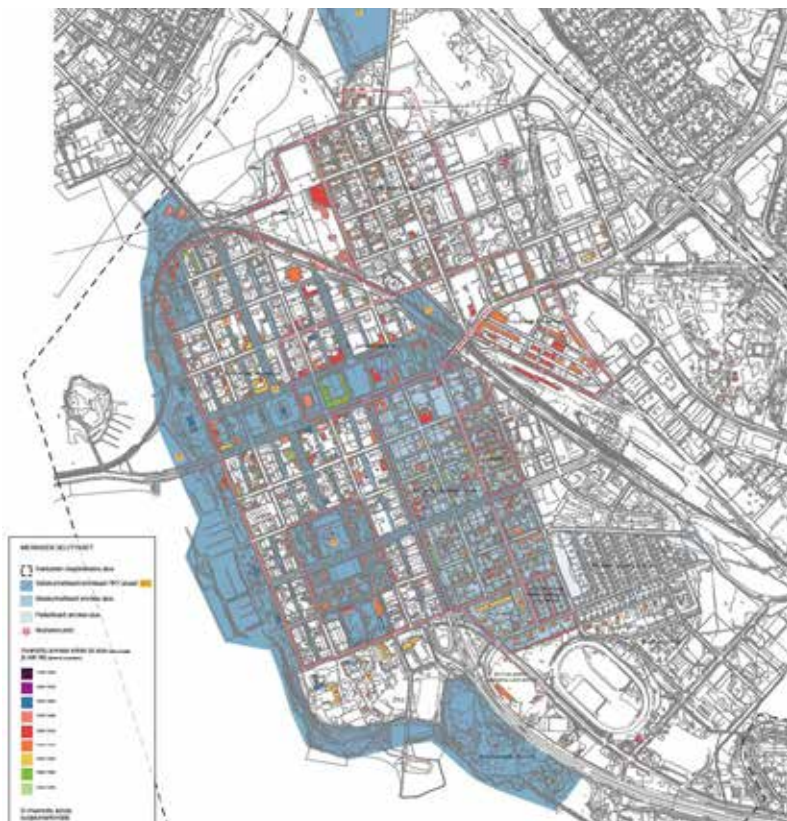

BILD: Värdefulla kulturhistoriska områden och byggnader i centrum (Planläggningen)

2.7 FUNKTIONALITET I STADSBILDEN

Den byggda stadsmiljön fungerar som en ram för livet i samhället och först tillsammans med verksamhet blir den levande. Mångsidiga verksamhetsmöjligheter för med sig människor och liv till området och samtidigt gäller motsatsen: om de fattas förfaller och dör området. Det här förverkligas både i centrums förhållande till stadsregionen och på stadsdelsnivå. Ett centrum behövs för images och identitetens skull. Som mobilitetsform är promenader den viktigaste när det gäller att uppleva omgivningen och en stad som är baserad på det är den livskraftigaste formen av urbant liv. Varje bilist förändras också i något skede till fotgängare.

Det utrymme och den materiella helhet som arkitekturen skapar samt funktionaliteten i anslutning därtill är ett djupt ställningstagande för invånarnas välmående och en smidig vardag. Med beslut som berör funktionernas kvalitet, mängd, läge och förbindelser, regleras livsmiljöns kvalitet på ett avgörande sätt. Centralisering av verksamhet och service och digitalisering av dem är dagens trend. Den ändrar verksamhetsformerna för servicen och de fysiska utrymmesbehoven. Människans grundläggande behov kommer knappast att förändras i framtiden heller. Däremot förutspår forskarna att man kommer att bo, ta sig fram, arbeta, producera och utnyttja service på ett annat sätt i framtiden. Det här medför utmaningar när det gäller att förnya miljön, behoven och strukturerna. **Hurdant är serviceutbudet i framtidens stadsdelscentrum, hurdana lokaler behövs?**

BILD: Promenadcentrum

BILD: Korsnästågets köpcentrum

BILD: Sunnavik köpcentrum (Planläggningen)

3. HUR SER STADEN UT I FRAMTIDEN? — VISION

Kaupungin strategian Vaasa – Pohjolan energiapääkaupunki - Virtaa hyvään elämään viisi kulmakiveä ovat:

- **välstånd** i alla livsskeden
- **energi**
- **internationalism**, som är baserad på bl.a. en levande stadskultur
- **historia**, som är baserad på en unik och vacker stadsarkitektur och mångsidiga havs-, skärgårds- och älvdalsmiljöer
- **snabbt agerande**, som kommer till synes i beslutsfattandet och en innovativ och effektiv servicemodell

Fullmäktiges servicelöften till invånarna, företagen och sammanslutningarna består av välfärd, dragningskraft och en stark ekonomi. För att infria löfterna har bl.a. målet om en konkurrenskraftig samhällsstruktur ställts upp. Det arkitekturpolitiska programmet används som strategiskt medel för att infria löfterna och få till stånd en hållbar stadsutveckling. I detta löfte inbegrips tanken på en stadsmiljö ”som primär närservice”, som alla upplever och som måste fungera i vardagen inom givna ramar. Miljöns kvalitet är en betydande delfaktor i förhållande till livskraften.

BILD: Illustration över det nya bostadsområdet Trävdalen (Mandaworks 2017)

I arkitekturpolitiska programmet syns stadens strategi som en vision:

” Staden beaktar tidsperspektivet i sin verksamhet, känner sina kulturhistoriska rötter och bär sitt ansvar för en framtida livskraftig miljö. Tillsammans med invånarna och samarbetsparterna värnar vi om och bygger vi en ekologiskt, estetiskt, socialt och ekonomiskt hållbar stad, som långsiktigt skapar ramar för ett tryggt och bra liv.

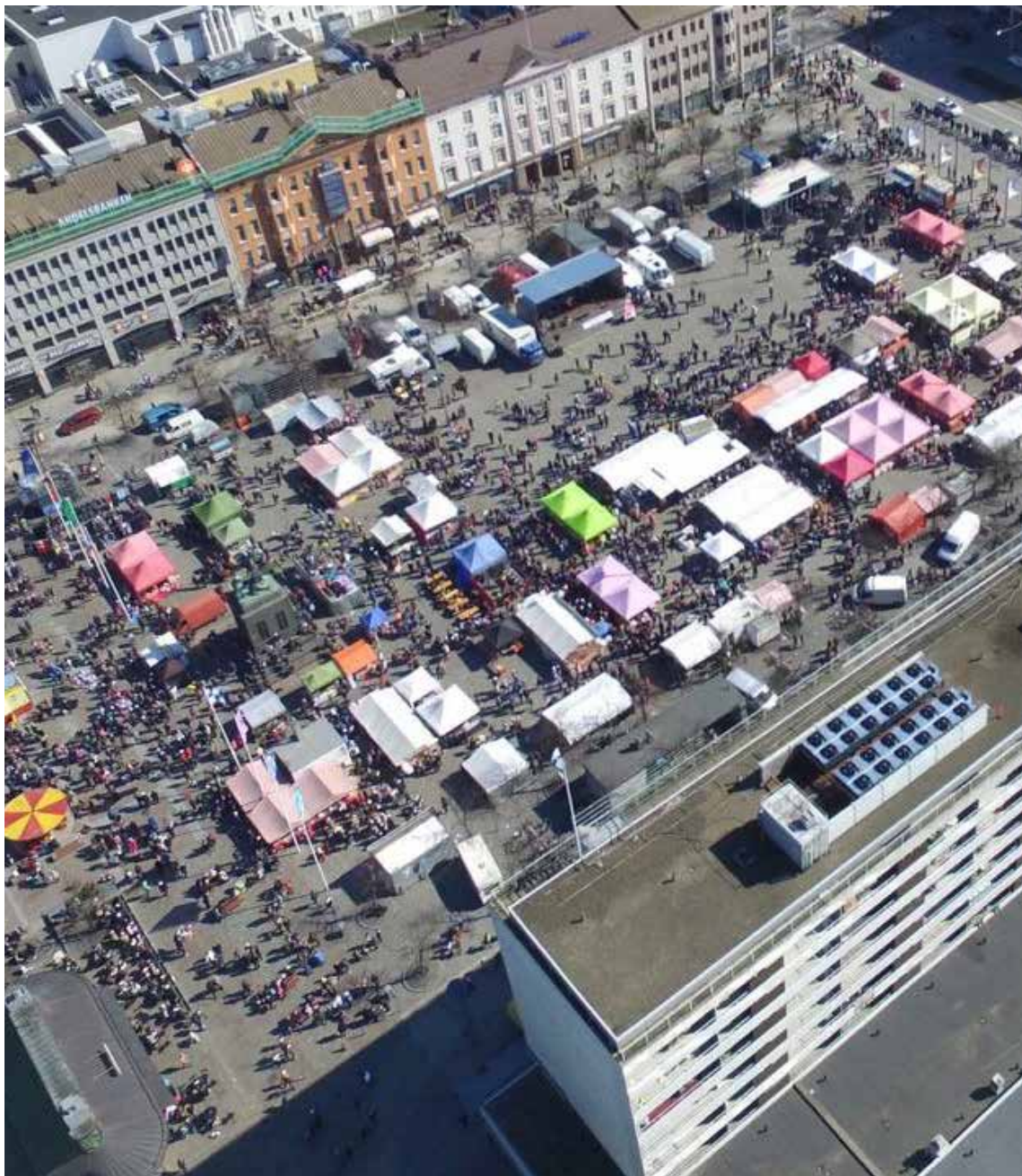

BILD: Torget och promenadcentrum (Planläggningen)

4. MÅL OCH ÅTGÄRDER

4.1 MED ARKITEKTUREN PÅVERKAR VI STADENS UTVECKLING OCH LIVSKRAFT POSITIVT

Vi ser till att samhällsstrukturen är enhetlig, att byggmetoderna och mobilitetsformerna stöder kolreducering.

Vi ser till att stads- och servicestrukturen är i balans, att områdena används på ett mångsidigt sätt, att stadens centrum är levande och att servicen är mångsidig. Utgångspunkten är den befintliga samhällsstrukturen och strävan är att förenhetliga den. Målet är att vid planering och beslutsfattande likvärdigt beakta miljön, människan och ekonomin.

Vi tar hand om naturens hållbarhet och diversitet. En livsstil, byggande och mobilitet som stöder kolreducering främjas med målet att vardagslivet ska vara tryggt och smidigt. Vårt motto för vardagsmobiliteten är "Cykelvägar leder till cykling, fotgängarzoner till promenader". Ett bättre, tätare utbud inom kollektivtrafiken samt väl planerade och väl genomförda resekedjor ökar passagerarmängderna och efterfrågan.

Klimatmedvetet och resurseffektivt byggande främjas. Nya teknologier möjliggör nya sätt att bygga. En utmaning är att använda teknologin så att den byggda miljön och naturmiljön blir i balans. Man bör föreställa sig nya typer av byggnader, deras förhållande till omgivningen samt nya typer av fysiska ramar för mänskligt liv på jorden bör anges. Framtidens byggnad kan odlas såsom växter, som producerar sin energi, eliminerar koldioxid och blir en del av fotosyntesen. Arkitekturen är ett sätt att leda och skapa nya attraktiva miljöer.

BILD: Cykelparkering vid Hovrättsplanaden (Manda Gullberg)

Vi ser till att naturen kan förnya sig

Havet och stränderna är Vasas styrka. Naturunderlaget utgör grunden för grönområdesstrukturen och dess mål förverkligas och förstärks. Byggnad på de högsta områdena och i dalarna undviks och biodiversiteten på dem understöds. Med planer säkerställs invånarnas möjligheter till rekreation och återhämtning likvärdigt på närmotions- och friluftsområdena i olika delar av staden.

Landhöjningens inverkan och beredskapen för framtiden beaktas särskilt i fråga om Södra stadsfjärden, där fenomenets konsekvenser kommer till synes i betydande omfattning senast på 2020-talet. Bevarandet av den värdefulla skogsnaturen i Vasklot tryggas. Sandvikens motions- och idrottspark utvecklas så att dess historiska värde värnas. Metviksparken inklusive vattenområde utvecklas som centralpark i innerstaden och som en del av grönområdesstrukturen.

BILDER: Metviken (Planläggningen)

Stadens särprägel förstärks

Byggnaderna är en liten del av det som gör staden till en stad. Arkitekturen har dock en allt mera synlig roll i skapandet av ett urbant liv. Problemet med en allt mera globaliserad arkitektur är att den blir ytlig och enhetlig. Som motvikt till det framhävs behovet i den fysiska miljön att ta hand om den lokala särprägel och dess speciella egenskaper i en global verksamhetsmiljö. Arkitekturen bör växa i växelverkan med landskapet, klimatförhållandena, den lokala kulturen och behoven.

Tiden synliggörs i den byggda miljön. Den 200-åriga processen med att skapa ett varumärke för Brändö och Smulterö uppskattas. Brändö har sitt eget varumärke med egen historia (Peter Ehrström 2017). Likaså Sandviksparken och Villa Sandvikens område, kasernområdet, Gustavsborg och Strandparken, ruinområdet i Gamla Vasa och Kyro älvstrands historia. **Det är viktigt att identifiera platsernas värden och potential samt att främja och möjliggöra stadskulturens livskraft.**

Med hjälp av en strategisk plan kan staden bjuda in utvecklare och föreslå projektmöjligheter som är intressanta för staden. Med hjälp av en bra strategisk plan kan en urban potential skapas och upprätthållas, och samtidigt kan man reagera förnuftigt på överraskande projektförslag som ifrågasätter tidigare utvecklingslinjer.

BILD: Rahkola-området, Brändö

Staden fungerar som ansvarig fastighetsutvecklare på de varumärkesområden som den äger och söker aktivt efter projektmöjligheter och lösningar utgående från intressen. Kulturplanering och att fungera som s.k. stadskurator är ett tillvägagångssätt, där de lokala resurserna tas som ett utvecklingsredskap. Även överraskande faktorer, såsom underkulturer kan vara projektresurser. Med förhandlings-/konkurrensutsättningsprocesser i flera faser söks och hanteras eventuella projektutvecklingsobjekt. När planeringen förstås på det här sättet krävs även nya tankegångar om delaktighet. Det är fråga om att öppna visionsarbetet för alla aktörer – även för invånarna och sådana som använder staden tillfälligt. Exempelvis stadsforumen representerar nya former för delaktighet.

I fråga om de nya områdena i centrum, såsom Travdalen och Södra Klemetsö, fästs uppmärksamhet vid byggandet av områdets image och anknytningen till den befintliga stadsstrukturen. Samtidigt måste man komma ihåg att det är lätt hänt att en snabb tillväxt endast klonar städer och miljöer. Olika medel används för att skapa särprägel på nya områden: skalan och rumsbildningen, byggsättet, materialen, namnen, konst, stöd för konstruktioner för mångsidig service och socialt liv. En fortsättning av traditionen med trädstadsmaterial borde övervägas även av ekologiska orsaker.

Bevarad namnhistoria är en viktig faktor när det gäller identitetsskapande. Vid ibruktagandet av nya områden och vid eventuella ändringar i områdes- och förvaltningsgränser är det viktigt för identiteten att historiska namn bevaras.

BILD: Edvinsstigen, Vapenbrödraby

4.2 MED ARKITEKTUREN FRÄMJAR VI EN HÅLLBAR HETEROGEN STAD

En hållbar användning av kulturmiljöerna förverkligas genom att deras **regionala diversitet och tidsmässiga skikt** tryggas. En mångsidig, rik miljö består av en samling olika miljöer. Med tanke på ekosystemet är en byggnad alltid i första hand en del av sin omgivning, först i andra hand en ram för verksamhet.

Vasa centrum är stadsregionens hjärta

Vasas historiska centrum är en mångsidig koncentration av boende, arbetsplatser, offentlig service och handel. Det betjänar hela Vasaregionen och ger den dess regionala identitet. I stadens utvecklingsbild är det viktigt att säkerställa möjligheterna att utvidga centrum. "Ett hopp över banan" gör det möjligt att utveckla området Klemetsö, som för närvarande inte används fullt ut. Förverkligandet av ett högklassigt, mångsidigt hybridkvarter på f.d. busstationen är på många sätt ett kritiskt stadsutvecklingsprojekt, på samma sätt som Korsholmsplanadens bro, som ska förena områden.

Utökning av centrumboendet inverkar positivt på centrums livskraft, mängden ärenden som uträttas i centrum samt stadsstrukturens ekologiska hållbarhet. Det inbördes beroendet mellan markanvändning, trafik, service och näringsgrenar bör identifieras och viktigare än en exakt tidtabell för genomförandet är det att förstå projektens skala, kvalitetsfrågor som berör miljön, prioritetsordningen samt beroendeförhållandena och därigenom inverkan på den önskade utvecklingen.

Effektiverad markanvändning i den historiska stadsstrukturen förutsätter att man omsorgsfullt har satt sig in i specialvillkoren för kompletterande byggande kvarters- och fastighetsvis. Områdena invid brandgatorna erbjuder utbyggnadsmöjligheter, likaså vindsbyggande. Beaktas bör byggnadsexploateringen och stadsbilden, tillgängligheten i och med att befolkningen åldras, förbättrad energieffektivitet, ekonomisk lönsamhet, skyddsvärdena, funktionaliteten samt konsekvenserna för trafiknätet i centrum.

Centrumhandeln med dess specialaffärer bör förstärkas och bli mångsidigare. Nätet av brandgator bör bilda en stadsbildsmässigt och kommersiellt förenhetligande utvidgning av promenadcentrum och det område där ärenden uträttas. Servicelokaler i våningarna på markplanet och tillgänglighet säkerställs.

BILD: Flygbild, Klemetsö och centrum (Planläggningen)

BILD: Brandgata i styrelsekvarteret (Melinda Lyttbacka)

Stranden tillhör alla

Den offentliga strandparken är ett drag i Vasas stadsstruktur som värnas som ett särskilt värde i levnadsmiljön. **En även i fortsättningen för alla öppen stadsstrand** i form av en rekreations- och friluftsled från Sunnanvik till Västervik säkerställs. Utveckling av strandzonen och andra särpräglade utomhusutrymmen som visitkort för centrum medför en ny typ av liv i stadskärnan. När det gäller funktionaliteten gynnas en mångsidig och för alla öppen stadskultur. Upplevelserikedomen utökas genom att en lång och öppen havsutsikt tryggas.

Strandparkens (avsnittet Sandviken-Brändö sunds område), esplanadernas och brandgatornas ställning som byggda kulturmiljöer av riksintresse erkänns. Möjligheterna att få nationalparksstatus för park- och grönområdena som helhet i staden utreds.

Rekreationsrutten vid Södra stadsfjärden främjas i samarbete med Korsholms kommun.

Det nationellt värdefulla landskapsområdet invid Kyro älv värnas vid planering och med landskapsvårdande åtgärder. Dess potential när det gäller turismen utnyttjas bl.a. med information, nätverkande, rekreationsrutter och skyltar.

BILD: Restaurangliv på stadsstranden

BILD: Västervik hamn

BILD: Parkering vid stranden

Förnyelse av gamla områden tryggas

Med fysiska lösningar främjas bevarandet och uppkomsten av boendemiljöer som främjar ekologiska, högklassiga, trygga boendemiljöer som främjar likvärdig användning av omgivningen.

Med områdesspecifik utveckling förhindras områdenas förfall och förnyelse möjliggörs med åtgärder vid rätt tidpunkt tillsammans med invånarna och fastighetsägarna. Stadsdelscentrumens egen identitet förstärks med en gemenskapsinriktad servicestruktur, en högklassig fysisk miljö och lösningar som lockar till kolreducerat, ekologiskt levande och kolreducerad, ekologisk mobilitet. Förbindelser mellan områdena säkerställs.

BILD: Bost Ab Vasa Kompass på kasernområdet

BILD: Backbrunnsområdet

4.3 KULTURMILJÖERNA ÄR VÅRA RESURSER

I Vasa förstår man den historiska stadsmiljöns speciella beskaffenhet och betydelse. Arkitekturen ses som en positiv resurs i stadens utveckling och i den andan vill man bevara, utveckla och förnya den byggda miljön.

Förhållandet till traditionen hör till stadskulturens kärnfrågor. Historia kan inte köpas och det som en gång är förstört har gått förlorat för alltid. Den byggda miljön är ett autentiskt bevis på historien och strävan är att förstärka och lyfta fram dess värde. Vi identifierar centrumets historiska detaljplanestruktur och värdet på dess skiktade byggnadsbestånd. Likaså de nationellt värdefulla miljöerna i centrum, Brändö, Gamla Vasa och stadsdelen Lillkyro. Som samfund vill vi basera vår identitet på dessa värden även i framtiden. Utan respekt för historien, utan markörer för en urban kultur och identitet är risken att vi skapar en intetsägande miljö ”var som helst, ingenstans”.

När förhållandet till traditionen avgörs, finns det två huvudlinjer, som blir meningsfulla när de genomförs jämsides

- genom att ta hand om de materiella bevisen – de historiska miljöerna och byggnaderna – tryggas fortsatt bevarad tradition
- genom denna tidsperiods byggande och stilmedel skapas nya värden – dock med balanserad anknytning till befintlig miljö.

BILD: Sandviksvillan fungerar för närvarande som restaurang ”Villa Sandviken”

Förutsättningarna för byggnadsskydd förbättras

Den professionella inventeringen fortsätter. Ett kartbaserat kulturmiljödatasystem utvecklas tillsammans med Planläggningen, Lägesdata och Österbottens landskapsmuseum. Uppdateringen av detaljplanerna sköts så att de tryggar bevarandet av kulturvärdena och skapar förutsättningar för en god skötsel av miljön.

Stadens byggnader sköts och används så att deras särskilda värde bevaras. Kulturhistoriskt eller för miljön värdefulla byggnader äventyras inte. Med ändringar av användningsändamål tryggas kvaliteten på byggnaderna och skapas nya värden.

Förståelsen för och värdesättandet av miljön utökas genom öppna uppgifter, information och belöning.

BILD: Brändö sund är en byggd kulturmiljö av riksintresse

Bevarandet av statusen som byggd kulturmiljö av riksintresse

Utöver det som museimyndigheterna har fört fram om skyddet av byggda kulturmiljöer av riksintresse allmänt, förbinder vi oss till följande principer som styr detaljplaneringen, planerna för gatuområden och allmänna områden, bygglov, rivningstillstånd och tillstånd för terrängvårdande arbeten:

- Befintliga gatu- och parkområdesgränser, befintliga kvartersgränser och -linjer bevaras huvudsakligen och återställs i mån av möjlighet. Byggande över gator och inglasning undviks.
- Nya byggnader placeras i första hand vid gatulinjen. Byggnaden avviker inte väsentligt från det omgivande byggnadsbeståndets höjd. Byggnadernas proportioner, takform, material och färger anpassas till omgivningen.
- Park-, esplanad- och grönområdenas användning och stadsbildsmässiga betydande ställning förstärks. Status som nationalstadspark utreds.
- Träden vid esplanader och torget skyddas.
- Kultur- och miljösynpunkter beaktas vid ändringar av torgets, gaturummens och parkernas ytstrukturer, belysning, inredning, träd och planteringar.

BILD: Academill, f.d. Ångvarnsområdet, är en byggd kulturmiljö av riksintresse

Stadens eget byggnadsbestånd används, repareras och underhålls på ett högklassigt sätt

I fråga om stadens eget lokalitetsbestånd är de följande åren en tid för reparationer och underhåll. Arkitektoniskt högklassigt byggnadsbestånd används inom de ramar som dess livscykel medger så länge som möjligt. Användningen av byggnaderna och funktionerna i dem förnyas enligt tidens krav men med respekt för byggnadernas särdrag. Hälsosamhet och hög ålder främjas för byggnaderna och det beaktas att stadens egen verksamhet ska föregå med gott exempel.

BILD: Skolbyggnad vid Handelsplanaden

BILD: Utredningen om Styrelsegårdens byggnadshistoria var ett viktigt dokument när den grundliga renoveringen planerades

4.4 MED ARKITEKTUREN FRÄMJAR VI LIV MELLAN BYGGNADERNA

Staden erbjuder mångsidiga urbana boendeformer och för det urbana livet högklassiga, särpräglade offentliga platser och lokaler mellan byggnaderna. Samtidigt som en trygg och socialt hållbar stadsmiljö skapas identifierar staden betydelsen av sin egen historiska skala och rumsbildning. Skalan utgör grunden för alla kvalitetsfaktorer. Skalan spelar en viktig roll när byggnader från olika tids- och stilperioder fogas samman. Med högt byggande uppnås ingen samhällelig nytta. Samhällsstrukturen kan förtätas betydligt med relativt låga våningshöjder och med måttliga våningsantal uppnås större områdesexploatering. Stadsrum med extra högt byggande, över 8...12 våningar, behövs i regel inte förutom i stadsbildsmässiga knutpunkter som anges separat. Som motvikt till urbant byggande säkerställs tillräckligt med natur- och rekreationsområden och tillgänglighet till dem.

Kompletterande byggande i centrum

I centrum planeras och främjas kompletterande byggande. Nya invånare i centrum, affärslokaler och arbetsplatser ökar affärscentrums livskraft. Stadens särdrag, skala och rumsstruktur uppfattas. Utgående från den och i anslutning till den skapas något nytt och trivsamt. I synnerhet beaktas gatunivåns anknnytning till det offentliga gaturummet. Attraktiva, urbana offentliga rum och platser, där nytt och gammalt möts, skapar kreativitet, urbanitet och dragningskraft.

Det nuvarande rutplanecentrumet är en anmärkningsvärt färdig helhet vad gäller markanvändning och stadsbild jämfört med området öster om järnvägen. Att utvidga centrumstrukturen öster om järnvägen är en betydande utmaning, som behöver en märkesbyggnad och en funktionell attraktionsfaktor. Det tidigare busstationsområdet har extremt stor strategisk betydelse för utvecklingen av centrum. Därför måste man också vara mån om att arkitekturen där ska vara högklassig och att funktionerna ska vara blandade.

Viadukten, förbindelsen från centrum till Wasa Stations område samt den kommande förlängningen av Korsholmsesplanaden förenar och eliminerar järnvägens hindrande inverkan. På de här platserna fungerar broarna/förbindelserna förutom som trafikförmedlare även mentalt som delar av en stadsstruktur som eliminerar järnvägens hindrande inverkan. Därför är det viktigt med tekniskt och stadsbildsmässigt högklassig planering och högklassigt genomförande av broarna och förbindelserna.

Gång- och cykeltrafiken underlättas genom omorganisering av gaturummet samt genom att man ser till att det finns tillräckligt med cykelparkeringsmöjligheter. Brandgatorna anknys funktionellt till affärscentrum som delar av den. Idén om en förstklassig promenadrutt i stadskärnan (s.k. Topis ring), som har lyfts fram tidigare, kunde vara ett bra sätt att ta brandgatorna till en aktiv del av den miljö där man utträttar ärenden.

BILD: Nybyggande vid Korsholmsesplanaden 2017

BILD: Mural i Hartmansgränden

Säkerställande av nybyggandets kvalitet

En betydande förnyelseprocess pågår när det gäller stadsutveckling: den offentliga makten minskar och den privata ökar. Samtidigt hänförs allt mera byggande till förnyande av redan byggda områden än till ibruktagande av nya markområden. Byggandet sker ofta också på initiativ av privata fastighetsutvecklare. Utvecklingen av staden kan och måste dock styras både innehålls- och processmässigt för att en god, hållbar miljö ska skapas. Den offentliga och privata sektor som deltar i stadsplaneringen måste skapa en ny värdekultur, som genomsyrar alla aspekter som rummet – miljön producerar. Med strategiska planer skapas riktlinjer för utveckling av stadsmiljön och den arkitektoniska idén. "Urban design management", urban kvalitetsledning och förutseende kvalitetsstyrning kommer alltid att ingå i projektbaserade general-, delgeneral- och detaljplaner och andra planer.

En stark markpolitik och en professionell bedömning av stadsbilden framhävs när det gäller att förstå helheten och att skapa en långverkande värdegrund. Stadsbilden uppfattas som ett medel som ska tas på allvar i en livskraftig stads processer. I praktiken innebär det tillräckligt med professionell personal och exempelvis inrättande av en stadsbildskommitté och planeringsanvisningar.

Arkitekt- och planeringstävlingar används som kvalitetsgaranti vid offentligt byggande, tomtöverlåtelse och samhällstekniskt byggande; vid behov ordnas tävlingarna i två skeden, först en koncepttävling och därefter den egentliga arkitekturtävlingen. I privata projekt anges kommunens vilja med en strategisk generalplan, och i den anges centrala nät, områden och önskade utvecklingsområden. Planeringstävlingar gynnas även i fråga om privata projekt. Det är viktigt att staden vid sidan om en klar stadsbildsvision har en stark markpolitik och goda informationsresurser med sådant som är viktigt för markanvändningen.

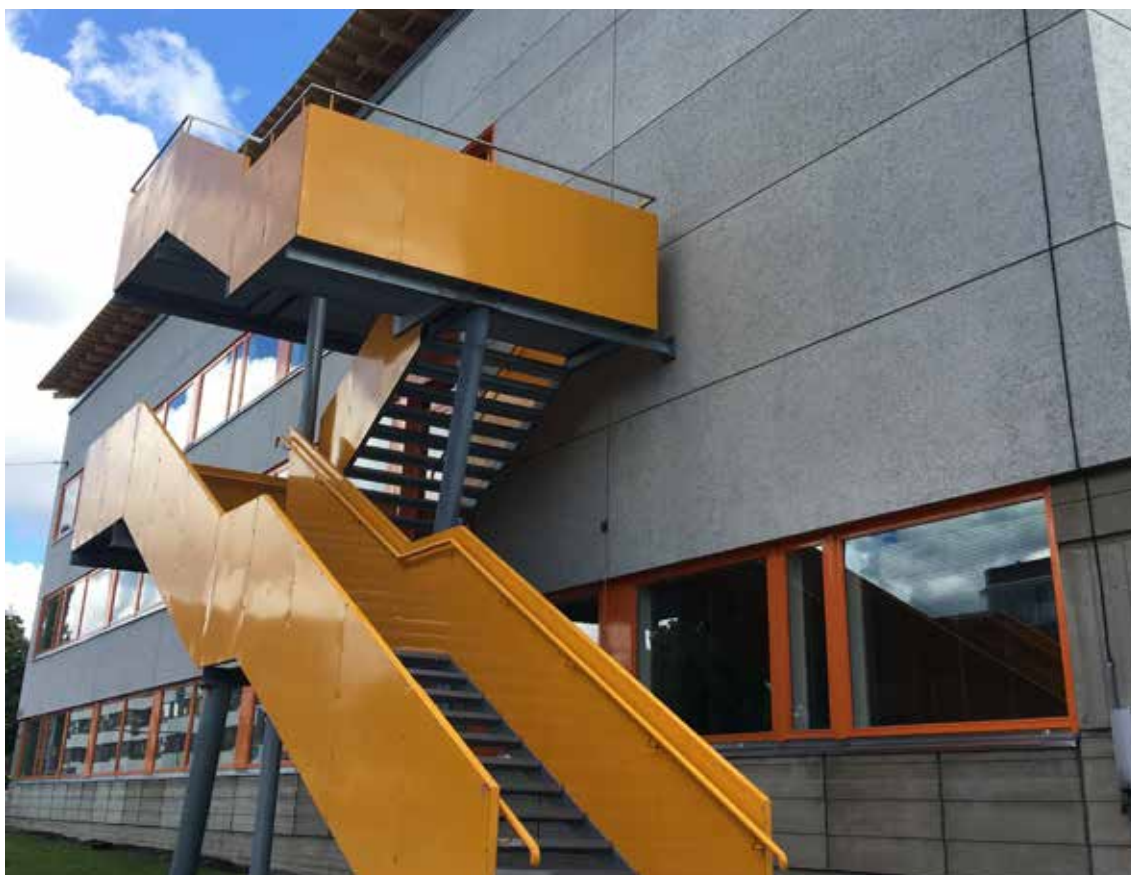

BILD: Yrkeshögskolereformen 2015

Urbana stadsrum

Idén med staden som en plats för möten förverkligas förutom i fråga om institutionella byggnader, i allra högsta grad även i fråga om öppna, offentliga rum – gator, torg, parker. En mångsidig stadskultur behöver platser som lockar till vistelse och som har ett betydelsefullt innehåll för invånarna. En central uppgift är platsernas design - planering, genomförande och att ta hand om dem.

De mest urbana offentliga mötesplatserna i Vasa för närvarande är torget och promenadcentrum, Kuntsistranden – Hovrättsstranden, strandbryggorna vid Vasklotbanken, Kaserntorget, Universitetsstranden samt Sandviksparken.

Platser som bör utvecklas och som har omfattande urbankulturell identitet och urbankulturellt kapital är Fiskstranden, Marieparken, Brändö sund/Smulterö och ruinområdet i Gamla Vasa.

Platser att utveckla är urbana platser som ska planeras i anslutning till Wasa Station och Korsholmsesplanadens bro samt Metvikens centralpark.

Förstärkandet av stadsdelscentrens identitet med serviceutbud och fysiska strukturer skapar en möjlighet att förstärka gemenskapen på lokal nivå.

BILD: Kuntsistranden 2017

Servicebyggande och offentliga inomhusutrymmen

Offentliga rum bär den institutionella gemenskapen, säkerheten och bildningen. I närservicenätsplaner utreds omsorgsfullt konsekvenser som omfattar mer än en sektor för hela samhällsstrukturen, samhällsekonomin samt mobiliteten och det sociala livet. I Vasa finns det gott om urbana offentliga utomhus- och inomhuslokaler, där urbant liv kan förverkligas. Användningen av lokalerna aktiveras och dragningskraften utökas exempelvis med hjälp av "urbankulturell kuratorsverksamhet". Ett exempel på dylik verksamhet är Travdalens konstprogramarbete.

De offentliga inomhuslokalerna anknyts till den omgivande stadsstrukturen såväl funktionellt som fysiskt. Gränssnitten planeras med omsorg.

I projekt där privata erbjuder servicelokaler genomförs förutseende kvalitetsstyrning, "urban design management" och i samband med tomtöverlåtelse kvalitetsssäkring med tomtöverlåtelsevillkor.

Nya former av urbant liv stöds med utrymmen som ökar gemenskapen. Som exempel kan nämnas vinterbadarnas bastu på Sandö och eventuellt en bastu som är öppen för alla på Smulterö.

BILD: Kuntsistranden 2017

4.5 UPPLEVELSER OCH DETALJER

Marknivåns betydelse

Husen bildar stadsrummets väggar och markytan, gatu- och torgytorna dess golv. Tillsammans bildar de ett stadsrum och skapar dess dimensionella framtoning. Materialet har en viktig uppgift när det gäller att uppleva och använda stadsrummet. På grund av inriktningen på upplevelser behövs olika ytor, på grund av jämlika möjligheter till rörelse tillgängliga ytor. Uppmärksamhet fästs vid materialens hållbarhet. Som ytstrukturer på offentliga områden är endast sten ekonomiskt förnuftigt.

BILD: Hamnparkens daghem

BILD: Framför konsthallen

Gatuinredning

En bänk på rätt plats, en pelare som man kan luta sig mot, ett regnskydd eller vatten där ljuset bryts – rätt form på rätt plats lockar till användning av miljön. Urban gatuinredning möjliggör, skapar trivsel, styr funktionerna, ger upplevelser och fröjd för ögat. Tekniska anordningar är ofta en nödvändig del av miljön. Utformningen och valet av gatu- och parkinredning och anordningar ska väljas med beaktande av stadsbilden. Inredning och konstruktioner i nya former möjliggör en mångsidig användning av det offentliga rummet.

BILD: Scenen på torget

BILD: Transformatorer vid Vasaesplanaden (Outi Orhanen)

Belysningen

Under den långa, mörka tiden kan belysningen i staden berika stadsbilden på ett speciellt sätt. Målet är att försköna och ge staden och gaturummet upplevelsekaraktär samtidigt som det görs tryggare och klarare. Förnyande av gatubelysningen med ekologiskt hållbara belysningsanordningar pågår. Samtidigt bör man komma ihåg belysningens estetiska effekt och armaturernas lämplighet i miljön. Konst och belysning kan också integreras i byggnadernas arkitektur och det offentliga gaturummet.

En brådskande uppgift när det gäller att få till stånd ett upplevelserikt, attraktivt centrum är att förnya promenadcentrum och festbelysningen vid torget. Även övriga tillfälliga ljusinstallationer bör ses som en del av möjligheten att under den mörka tiden se omgivningen på ett nytt, upplevelseinriktat sätt.

BILD: Hovrättsplanaden hösten 2017

BILD: Inre hamnen i kvällsbelysning

Upplevelser via konsten – procentprincipen i användning

I Vasa har konsten en stark ställning och man är medveten om dess betydelse. Vi har gott om konst i offentliga museer och konsten är en viktig del av den byggda miljön bland annat i promenadcentrum.

Målet är att skapa en bättre byggd miljö med hjälp av högklassig utformning och konst. Offentlig konst främjar stadens särprägel och trivseln i staden. På samma sätt som god arkitektur ökar även konsten ett objekts dragningskraft och värde under hela dess livscykel. Konsten bidrar till att skapa en identitet för ett nytt område och konstverken blir snabbt gemensamma landmärken. Med tillfälliga konstverk kan exempelvis buller- och utseendelägenheter som byggarbetsplatser medför dämpas.

Införande av procentprincipen innebär att vid allt nybyggande – såväl husbyggnad som gatubyggnad – eftersträvas tillämpning av den s.k. %-principen på konstproduktion. Procentprincipen innebär ett principbeslut om att del av byggprojektets beräknade totala kostnader används för konst. Pilotobjekt för procentprincipen är det nya bostadsområdet Travdalen och procentprincipen anknys till tomtöverlåtelsevillkoren för den. Principen inverkar också på detaljplanen och genomförandet av allmänna områden.

BILD: Laila Pullinens skulptur Sibylla

4.6 DIALOGER, PROCESSER OCH INFORMATIONSRESURSER I SKICK

Främjande av delaktighet, växelverkan och lärande

Delaktighet och möten är det urbana livets kärna. För invånarna är det viktigt att vara delaktiga i en stad enligt egen måttstock. Därför uppmuntrar staden sina invånare till mångsidiga aktiviteter och till att ordna evenemang för att säkerställa att deras kultur och traditioner bevaras och att de förnyas på ett positivt sätt.

Äkta växelverkan främjas med både digitala och konkreta forum. Informations- och kommunikationsteknologins utveckling gör det möjligt att utveckla sociala nätverk och organisera sig på ett nytt sätt samt att ge nya redskap för utvidgning av deltagande och växelverkan. Med god växelverkan undviks motsättningar och konflikter. Som redskap används utöver digitala tjänster traditionella möten, evenemang och utställningar, temadagar för att göra staden bekant, kulturpromenader och belöning av årets miljöobjekt. Växelverkan ses som en viktig del av uppställningen av mål för stadsbyggnadsprojekt och det hur stadsbyggnadsprojekten godtas.

Insamlingen av kulturmiljöinformation fortsätter och informationsresurser ombesörjs. Genom öppen information stöds lärande och värdesättande av miljön. Arkitekturfostran utökas på alla nivåer. Studieresor för beslutsfattare och tjänsteinnehavare och deltagande i både inhemska och internationella stadsutvecklingsnät understöds.

BILD: Workshop i anslutning till beredningen av APOLI 2017

Främjande av den arkitektoniska kvaliteten i stadens egna processer och projekt

När det gäller projektens framgång underskattas ofta inledningsfasens betydelse och man påskyndar lösningarna. Inledningsfasen borde emellertid hellre beskrivas som en fas när man ska finna de riktiga frågorna i motsats till de senare skedena, som går ut på problemlösning. Om ett projekt startar på fel sätt, hamnar man säkert i onödiga svårigheter i ett senare skede av projektet. Det är ofta också i det inledande skedet som de flesta möjligheterna i projekt går förlorade. Projektets inledningsskede – ”den diffusa början” är det skedet då det är allra svårast att få grepp om projektet. I det skedet tas de viktigaste besluten som gäller att skapa den byggda miljön och då fastställs även kostnaderna. Det behövs tillvägagångssätt som preciseras enligt projektet, där parterna i projektet – såväl privata som förvaltningsinterna – kan engageras i planeringsprocessen och för att göra värdebaserade lösningar samt för att undvika onödiga ändrings- och reparationsomgångar samt eventuella juridiska hinder som gör processen långsammare i senare skeden.

Kompetens- och förtroendekulturen förstärks i organisationen. Kompetensen hos och uppgifterna för de tjänstemän och den övriga personal som påverkar skapandet av stadsbilden bör ses som strategiskt betydelsefulla och de bör få den tyngd i beredning och beslutsfattande som tillhör dem. Framtida kompetenta personer till stadsplaneringen säkerställs med tillräcklig rekrytering, inläring i arbetet och mentorskap.

BILD: Travdalen, illustration (Mandaworks 2017)

5. GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING

Det arkitekturpolitiska programarbetet är en del av de åtgärder som ska förverkliga stadens helhetsstrategi, och de bör bedömas minst en gång under varje fullmäktigeperiod som en del av uppdateringen av strategin. För verkställigheten av riktlinjerna och åtgärderna i programmet svarar stadsstyrelsen och i praktiken stadens olika sektorer, i första hand dock tekniska sektorn. Verkställigheten förutsätter precisering och tidsplanering av åtgärderna samt fastställande av ansvarspersoner. Koordineringen av åtgärderna kräver aktivt samarbete mellan olika förvaltningar – utbildningssektorn, kultur- och fritidsväsendet och Österbottens landskapsmuseum. Som programmets uppföljningsgrupp fungerar stadsstyrelsen, vars uppgift är att sätta i gång de åtgärder som föreslås i programmet och följa upp förverkligandet av dem utgående från årlig rapportering. Därtill är det nödvändigt att inom tekniska sektorn bedöma och identifiera de långsiktiga konsekvenserna vid konsekvens- och riskbedömning av enskilda projekt.

6. EPILOG – STÄNDIG FÖRÄNDRING

Vasa har under sin historia upplevt radikala förändringar: en flyttning av staden, tillväxt, utvidgning, förnyelse och ändringar av administrativa gränser. Staden är ständigt föremål för – mindre och större – förändringar, ibland långsammare och mindre påtagliga, ibland snabbare omvälvningar. Byggnadsstilar, befolkningsutvecklingens och ekonomins cykler varierar. Stadens grundläggande drag finns kvar i årtionden, århundraden. Den synliga levnadsmiljön ger såväl beslutsfattarna som invånarna perspektiv. Tiden utmanar globalt och lokalt till ekologiska lösningar som beaktar klimatförändringen, hos oss även lösningar som beaktar landhöjningen. Engångsanvändning och kortsiktighet är på många sätt ohållbara vid stadsbyggande. Även när man kämpar med speciella ekonomiska villkor måste man komma ihåg att staden alltid också berör människorna och deras vardag och samtidigt stadens livskraft på lång sikt.

Stadskulturen lever och mår bra – så som kanariefågeln i en gruva – när den får tillräckligt med syre. Arkitekturen och den byggda miljön är syret i Vasas stadskultur och det lönar sig att värna om dem.

KONTAKTUPPGIFTER OCH LÄNKAR

www.vaasa.fi/kulttuuriymparisto
www.vaasa.fi/sv/arkitektur

ARKITEKTURINFORMATIONSCENTER

www.archinfo.fi

MUSEIVERKET

www.museovirasto.fi/sv/kulturmiljo/byggnadsarv

BYGGDA KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE

www.kulturmiljo.fi/read/asp/rsv_default.aspx

ARKITEKTURMUSEET

www.mfa.fi

FINLANDS ARKITEKTFÖRBUND SAFA

www.safa.fi

www.kulttuuriymparistomme.fi/sv-FI

RIKSOMFATTANDE MÅL FÖR OMRÅDESANVÄNDNINGEN

www.ymparisto.fi/sv-FI/Livsmiljon_och_planlaggning/Systemet_for_planering_av_markanvandningen/Riksomfattande_mal_for_omradesanvandningen

BILAGOR

1. HISTORISKT TIDSPERSPEKTIV

(Ritning där globala händelser och händelser i Finland och Vasa, områdesbyggande, stildrag och märkesbyggnader är sammanställda enligt tid)

2. SYSTEM MED PLATSER (KARTBILD), STADSDELSCENTRUMEN OCH BETYDELSEFULLA PLATSER

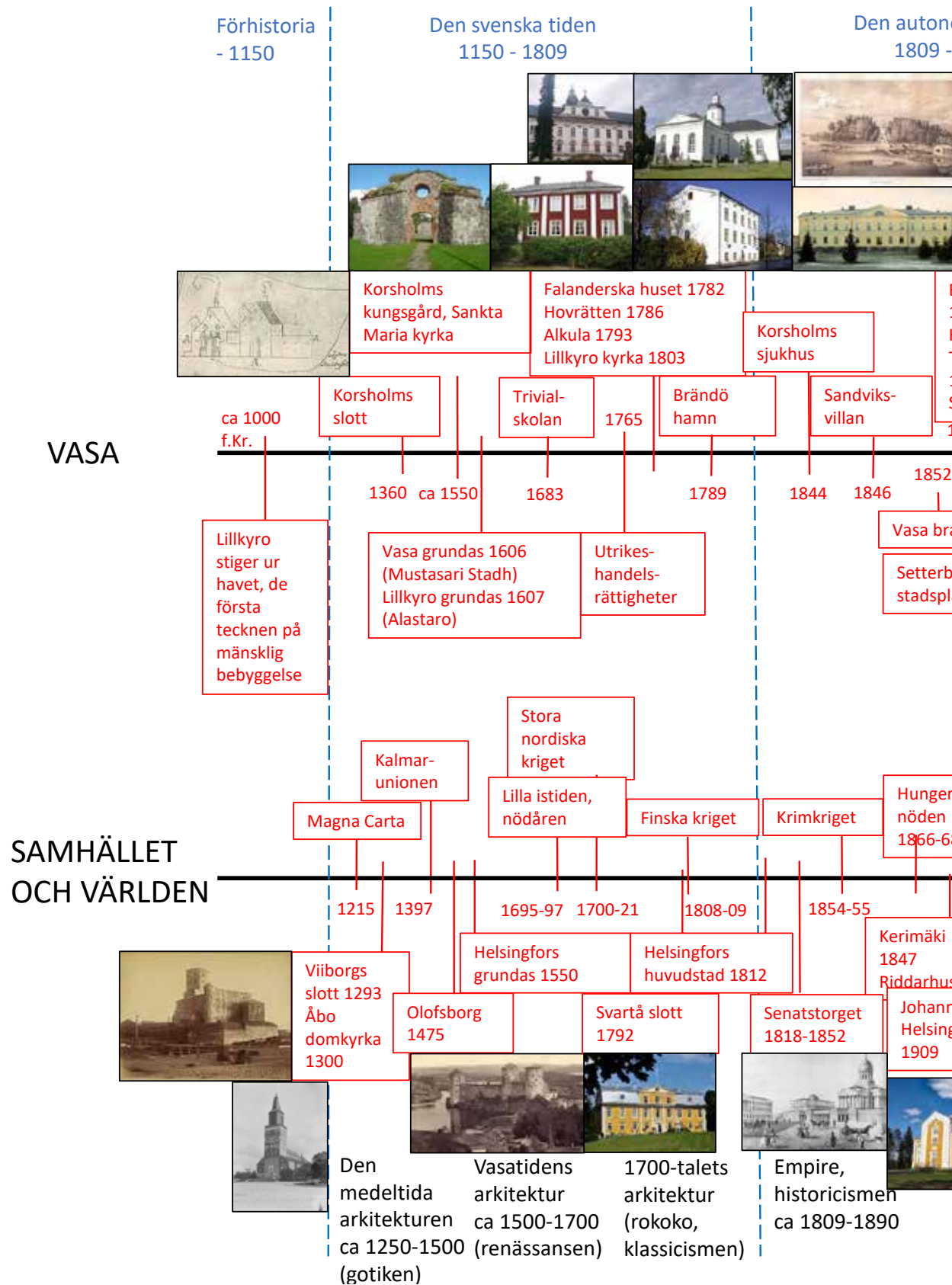
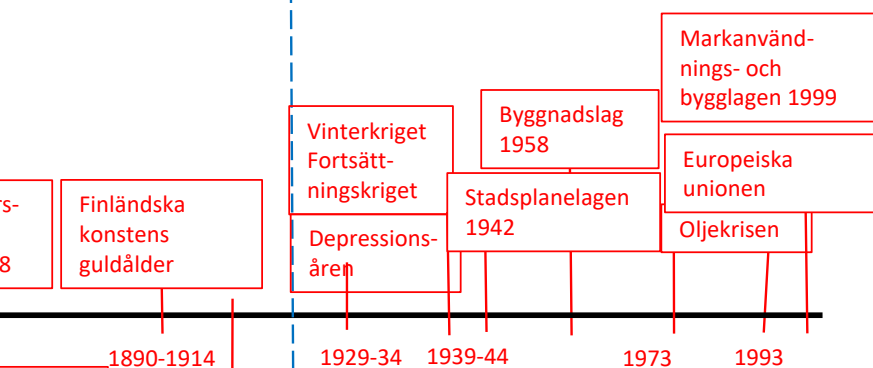
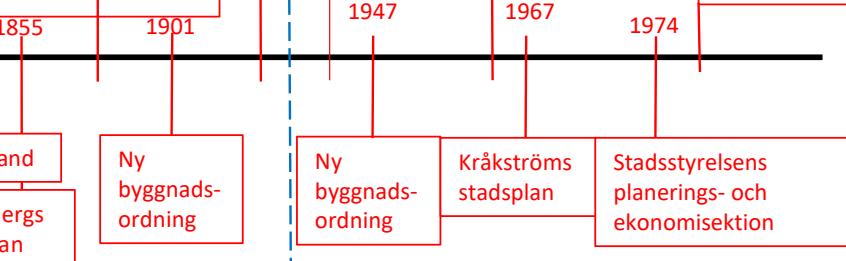

BILD: Historiskt tidsperspektiv

östra tiden
1917

Självständiga Finland
1917 ->

Nationalromantiken, jugend ca 1890-1920

1920-talets klassicism ca 1910-1930

Funktionalismen 1930-40

Återuppbyggnadstiden 1945-1958

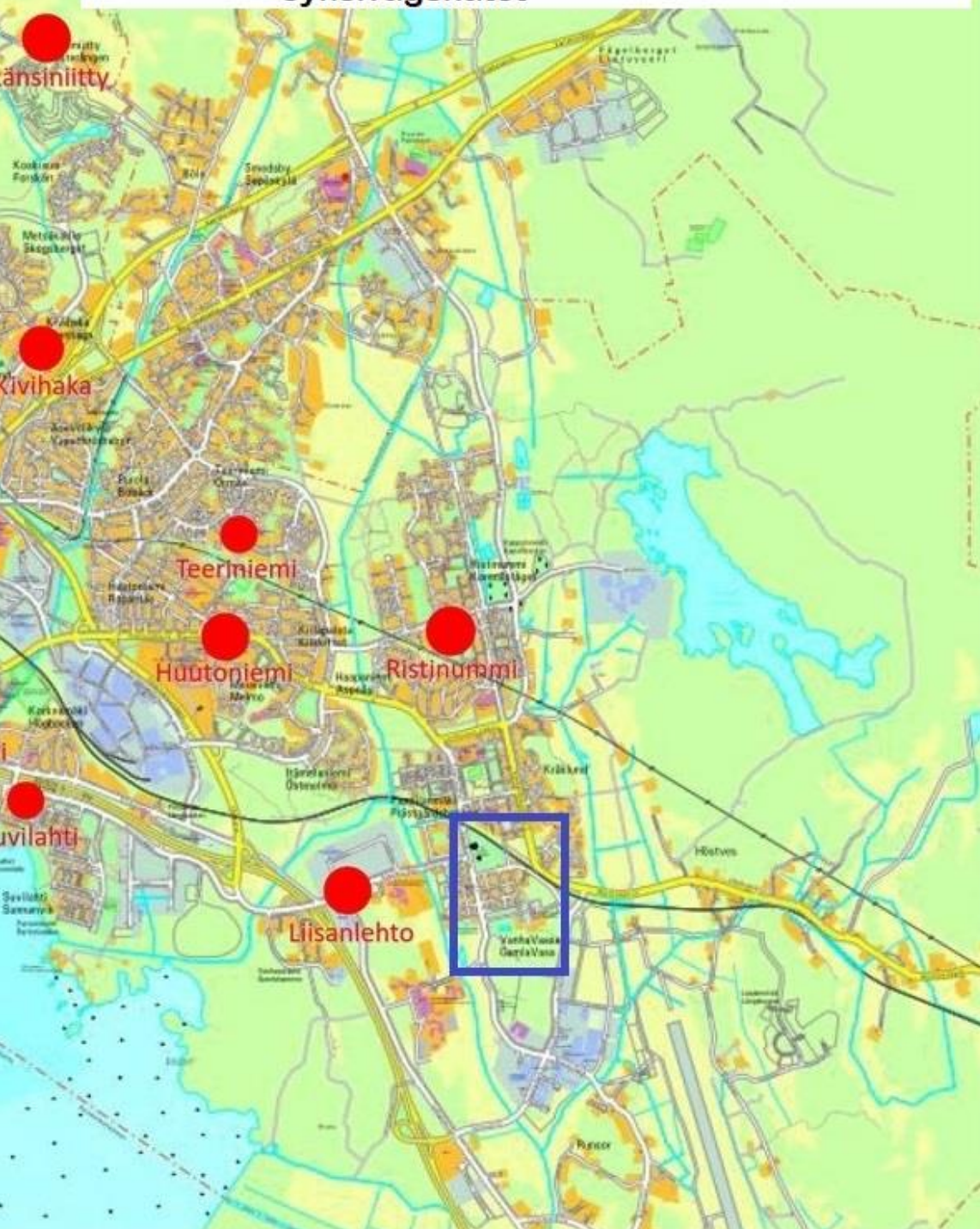
Nutida arkitektur 1950 ->

BILD: System med platser (kartbild), stadsdelscentrumen och betydelsefulla platser

Stadsdelscentrumen, utkast 30.6.2017

Utveckling av servicen i delcentrumen
Utveckling av den offentliga trafiken och
cykelvägsnätet

Stadsdelscentrumen är angivna med bollar, viktiga platser med rutor (torget, Fiskstranden, stranden vid Kuntsi, kasernområdet, Sandviksvillans område, Smulterö, Brändö sund, Gamla Vasa).

V A S A .